

קהל
קדש
בטאן על קהילות פתוחות של העדה החרדית

עטרת

בס"ד | גליון 138 | פר' חיי שרה תשפ"ה

משולחן הכשרות
השפעת מצב המלחמה בארה"ק
בהשבתת שדות התעופה על
משגיחי ועד הכשרות בחו"ל

הוא ישלח מלאכו לפניך
זעקת השדכנים: יש מה לעשות! חייבים לשנות
תודעה ציבורית! שבעה מנהלי ארגוני שדכנות,
מהגדולים בציבור החרדי, התיישבו סביב שולחן אחד

בס"ד

תתחדש בנשד

בס"ד מבצע הרציפות
ממשיך ביתר שאת לבקשת
ב"ק מרן הגאב"ד שליט"א,
וניתן להצטרף במערכת בכל עת.

הזוכה בהגרלת השבוע פרשת וירא
הבה"ח צבי עקיבא כהן נ"ו
ישי"ק בית יוסף חיים בית שמש

- לפניכם כמה נקודות אודות המבצע.
1. כל חצי שעה רצופה בתחילת הסדר בישיבה מוזכה את הנדרשם בעוד נקודה להגרלה.
  2. יש לעדכן את במות הנקודות במערכת כל שבוע עד למוצ"ש בשעה 12:00.
  3. ההגרלה תיערך כל שבוע ויעודכן בגליון שבוע שלאחרי.
  4. בעז"ה כל זוכה יקבל כרטיספר בסך 50 ש"ח.
- בברכה והצלחה
ההנהלה

02-5377-225 ☎ a0258228551@gmail.com

תוכן העניינים

כוחה של עמקות המחשבה
דבר המערכת | 4

בונים תודעה חדשה
רב-שיח מרתק עם שבעה מגדולי
השדכנים בציבור החרדי | 5

דרך הלימוד
של מרן החזון אי"ש זי"ע ובית מדרשו
מפיהם ומפי כתבם של גדולי
תלמידיו (מס' 2 בסידרה) | 14

תעופה במשבר
משולחן הכשרות | 22

מלוה מלכה
עם מאורי הדור | 24

קהלא קדישא
ת.ד 5792 ירושלים
פקס: 02-9976206
טל' למנויים: 0723-723-555

מו"ל:
ארגון 'אחים לדעה'

עורך ראשי:
הרב מנחם כ"ץ, ב"ב

עורך עטרת:
הרב צ. בריס

עורכת נשים:
י. קרויזר

עורכת ילדים:
א. סופר

כתבים:
בן לוי, ישראל משה ווייס,
נחמיה שיינברגר, נטע
סלאנים, ש. ברגר,
א. בן יעקב, ג. שיין,
אידיק צלר, ש. רובינפלד,
א. יוספזון

רכז תמונות ק"ק
וניהול ארכיון:
שמעון מרגלית

עורך גרפי:
ב. זעירא

מנהל תיקי לקוחות:
מיילך קרויס

לפניות לוועדה הרוחנית:
פקס: 0723723555
5354211@gmail.com

מחלקת פרסום:
pirsum@keholo.com

הדפסה:
פרינט גוט

סכנה?

כאן בונים תודעה חדשה!

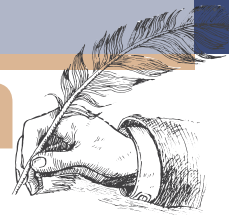
רב-שיח מרתק עם שבעה מגדולי השדכנים בציבור החרדי

זה לא היה קל – אבל זכינו. זכינו להושיב סביב שולחן אחד שבעה מנהלי ארגונים, מהגדולים בציבור החרדי, העוסקים בנושא השידוכים הבווער, זכו להוציא לפועל אלפי שידוכים, וזועקים: יש מה לעשות! חייבים לשנות תודעה ציבורית! • בשיחה המיוחדת אנו מעלים את כל הנושאים הבווערים על שולחן הדיונים, ומקבלים תשובות קולעות, בהירות, ואף מפתיעות • החלק הראשון של השיחה המרתקת והנדירה, שיחה שתהדהד רבות בציבור החרדי כולו • ולקחת אשה לבני...

• חיים פרנס •

הדעה והדיבור
בחינה רחוקה

כוחה של עמקות המחשבה

גיליונו, משתכלל ומשתפר מגליון לגליון וקוצר תגובות נלהבות. כזה הוא המאמר המופלא על דרך לימודו של מרן החזון איש זיע"א (שהפרק השני מתוך ג' הפרק קים מופיע בגליון זה) שפקח עיניהם של רבים, והעניק 'מושגים', במהות עמל התורה. אחד הקוראים שלאחר נישואיו, אימץ לעצמו את דרך לימודו של מרן החזון"א התקשר וביקש להעביר אל הקוראים מנסיונו האישי.

היו ימים מימי בחרותי, שחשבתי ש"עמל התורה", זה בקיאות. לדעת ש"ס לדעת הרבה גמרות והרבה עניינים, כשהייתי רואה מי שידע את כל הש"ס על הלשון, הייתי בטל ומבוטל כלפיו ושואף להיות כמוהו.

עברו ימים, גדלתי והתבגרתי, ועדיין נשאיתי מעריך נלהב של הבקאים הגדולים, בטל ומבוטל לכל מי שבקי בהרבה מסכתות ובש"ס אבל אני מעריך עוד יותר נלהב של המעיינים, אלו המעמיקים, ומתייגעים שעות רבות להבין ולהשכיל, להעמיק עד אין חקר ולגלות את עומק התורה אשר אין סוף לעומקה.

"עמל התורה" הוא עמל ההבנה במוח, "יגיעת התורה" זה לייגע את המחשבה ולמוטט את הרדי" דות והשטחיות המחשבתית, "התמדת התורה", זה להיות שקוע במחשבת התורה, ללכת לישון עם קושיא ולקום עם תירוץ. – כך הייתי סבור.

ככל שהגיעו לעמקות יותר כך גדלה הערצתי כלפיהם.

עברו ימים ושנים והתבגרתי, ואז גיליתי את דרך החזון איש בלימוד, ורק אז הבנתי מה הפי' יגיעת התורה. יגיעת התורה לקחת את הגמרא הקדושה ולהתייגע בסוגיא, בכל פרט ופרט ממנה, עד תכלית, מה ההו"א ומה התא שמע, ומה המסקנא, מה הבנו לפני כן ומה אנו מבינים עכשיו, לייצר בעצמו שכל של תורה, להעמיק בכל סברא בצמידות לגמרא, עד שנבינה לתכליתה, בדרגה קזאת שנוכל לפסוק כך להלכה למעשה. סברא שאי אפשר לפסוק להלכה למעשה, אינה בגדר סברא, גם אם היא מצלצלת ומבריקה מאוד. בכלל למדתי לא להתלהב מברקים בסוגיא ומאיינפאל'ס שאינם מתאימים מאה אחוז למה שכתוב, למדתי לכתוש את כל ההנחות העולות במחשבה במושכל ראשון ואפילו מושכל שני, ולחשב את הסוגיא עוד פעם ועוד פעם עד שנבין את ההנחה של הגמרא ולא את ההנחה שלי. לשבת יומם ולילה ולחשוב מה פתאום הרשב"א כתב כך, איך זה יצא לו מהסוגיא? איך מסתדר כל הסוגיא לפי המהלך שלו, ואח"כ לעבור על הראשונים ולעמול בעמל המחשבה להבין למה כל אחד מהם אמר את מה שאמר. מי שלומד כך הוא זה שהגיע לשיא, הוא זה שלומד בתכלית. והאמת היא שבדקתי ומצאתי שרוב אברכי הכוללים, שיש להם יחס רציני לתורה, - לא לומדים לשם הצלחה במבחן, לקבל בקיאות, או אפילו לקבל 'היתר הוראה' וכדו', אלא רוצים באמת ללמוד תורה בתכלית היגיעה ולהעמיק בכל סוגיא עד תכליתה בלי לעזוב מילה ואות אחת בגמרא שאינה ברורה להם עד תום, - מגיעים מעצמם לדרך זו, בין אם יקראו לזה בשם המפורש 'דרך הלימוד של החזון"א', בין אם לא יקרא כך, אולם זה יהיה במציאות. עד כאן דברי הקורא הנלהב.

בגליון זה, פרשת חיי שרה, שהיא פרשת השידוכים בתורה. זכינו לכנס אל שולחן אחד, כמה וכמה מטובי השדכנים בעולם החרדי, לשיחה נוקבת הרים ומשדדת מערכות. הרבה תובנות העומדות בבסיס הענין מפי נסיונם של טובי השדכנים נתלבנו ועלו על השולחן.

לכשתעמק נגיע אולי למסקנא שיש קשר הדוק, בין שני המאמרים המתפרסמים, גם במאמר על השידוכים, הוא ענין של "העמקה" והתבוננות עד תכלית בסוגיא, וכל ההבנות אינם אלא הפי' לפרשיית השידוכים בתורה הקדושה שהיא היא המדריכה אותנו בענין הזה.

ושוב אנו נאלצים לדחות את המאמר הנשגב על 'הודאה להשי"ת' הממתין ומצפה לנו, לגליון שלאחריו בעז"ה.

העורך

עולם ומלואו

סביב השולחן ישובים שבעה אנשים, אך בנקל ניתן לדמיין כי על הכסאות שמולנו ישובים שבעה עולמות. כי אכן, שבעת הנוכחים בפאנל הנדיר מחד זיקים מאחוריהם מפעלי חיים של ממש. אולי נכון יותר לומר כי לא שבעה עולמות עומדים מולנו, אלא אנשים שזכו להקים מאות ואלפי עולמות, כשאלפי שידוכים יצאו מתחת דם, והפירות כבר ניכרים בתלמודי התורה ובתי החינוך...

הרב אלקנה הנדלר, מנהל ארגון 'מהרה' דחסידי וויז'ניץ. **הרב יצחק פרחים**, מנהל ארגון 'לב אחד' הפונה לכלל הציבור הליטאי והספרדי בישיבות והסמינרים. **הרב שמשון פרוטובין**, מנהל ארגון 'קול מצהלות' דחסידי רחמסטריווקא. **הרב חיים יוסף פיקסלר**, מנהל ארגון 'בבניין שלם' המיועד לכאלו שהקב"ה הוביל אותם לפרק ב' בחיי הנישואין. **הרב ישראל חיים בלומנטל**, מנהל ארגון 'שמחם' דחסידי צאנז. **הרב אברהם זאב קריצלר**, מנהל ארגון 'מהרה ישמע' דחסידי דושינסקיא. יחד עם **הרב צבי בריי כטא**, מנהל ארגון 'אפריון' בנשיאותו של האדמו"ר מאמשינוב שליט"א המתעסק בשידוכים מופלאים הלועגים לאתגרים רפואיים.

מצע הארגונים מגוון במיוחד, ולמעשה מקיף את כל עולם השידוכים החרדי. החל מעולם החסידות, הציבור הליטאי והספרדי, ועבור דרך כאלו שמתמרדים עם אתגרים רפואיים או מי שהגיעו לפרק ב' בחייהם.

המפגש בין מנהלי הארגונים הללו גם מדגיש ומבליט נקודות רבות בעולם השידוכים, כשכל אחד משלים את ידיעותיו של השני מנסינו הרב בתחום אחריותו. חלק מהשיתופים בין הישובים סביב השר לחן נחשוף בכתבה זו, כשכמובן נצטרף לכסות טפי חיים לנוכח הרגישות הנדרשת בעניינים מעין אלו, וחלק אחר עדיין נמשך בימים אלו, כשבוכות הפאנל הייחודי שכינסנו נוצרו שיתופי פעולה ראשונים מסוגם, שבס"ד יובילו למהפכות נוספות שיהדהדו בכל שדרות הציבור החרדי.

מגה-שדכנים

כדי להבין עד כמה מדובר בעוסקים בצרכי ציר בור באמונה ותחת ניהולם עומדים רבבות שמות, כדאי להתבונן במספרים הננקבים במהלך הכתבה. אם שדכן ממוצע מכיל בפנקסו עשרות שמות, הרי שכאן מדובר במגה-שדכנים המזויקים כל אחד ואחד במאגרי שמות המכילים רבבות שמות, כשמאד חוריר כל שם יש לב פועל ועניינים מייחלות, ומשפחה המצפה לשמחה שתשבור את השגרה המשמימה והמעציבה בביתם.

אנקדוטה הממחישה עד כמה האנשים הסובבים את השולחן התאמצו כדי להשתתף בשיחה המרתקת, הם הפלאפונים. בקרב חברי המערכת נשקלה אפילו האפשרות לסלק את פלאפניהם של הנוכחים. כי הללו, עסקנים מסורים שאין להם לא יום ולא לילה, מקבלים בכל שעה עשרות שיחות טלפון. מהם מודות ומעריכות, אך רבים מהם כועסות ודי עופות.

כשנשמע עוד מעט את התלאות האופפות אותם במסגרת תפקידם, נקל יהיה להבין את ה'מי שברך' אותו אנו נוהגים לומר בבוקרו של יום השבת ובו אנו מברכים את כל העוסקים בצרכי ציבור באמונה ש'הקב"ה ישלם שכרם', כי אכן, רק הקב"ה בעצמו, יודע כל תעלומות ומחשבות בני אדם, יודע כמה האנשים הללו נותנים מעצמם, כמה הם מקריבים

הרב שמשון פרוטובין: **או אז, כשהתחלתי להיכנס מעט לנבכי העניינים הבנתי שיש בעיה רצינית בהיקף גדול, שמהעדר טיפול ראוי מודחקת מתחת לשולחן, וכך התחלתי לעסוק בזה יותר ויותר עד להקמת הארגון המרכז את כל ענייני השידוכים בחסידות**

ומעניקים, לעיתים ללא כל תמורה, עבור מצוקת השידוכים ונספחיה...

ובכן, אחר העבודה המאומצת, כשסוף סוף הגיע הרגע המכונן ושבעת האנשים העסוקים כל כך ישובים סביב שולחן אחד, פלאפניהם מושתקים וההמולה הבני ברקית מלווה אותנו כרעשי רקע רחוקים, ניתן רק לצלול אל השיחה ולהאזין למי שהעיסוק האינטנסיבי בנושא תרם לחוכמת החיים בנושא הבורע והמרתק אותם הם חולקים עם הקר ראים.

רק רגע אחד לפני שנצלול אל הנאמר, חשוב להדגיש כי גם מי שאינו בתקופת השידוכים או מי שאינו הורה לילדים בגילאי השידוכים - ימצא אף הוא תרעלת בקריאת כתבה מרתקת זו, ואם ישכיל לשמור את הנאמר לתקופה הגורלית של שידוכי הצאצאים יודה לנו על כך במאד!

למה קפצת למים?

השאלה הראשונה שאמורה להישאל היא: למה? למה קפצתם לפרוייקטים מורכבים כל כך, כשלא כסף ולא כבוד מרוויחים מהעיסוק בנושא רגיש כל כך, ואחריות עצומה מונחת על כתפכם מאותו רגע בו הוכתרתם כמנהלי הארגון האמור לדאוג למאות או אלפים בחורים ונערות. מה גרם לכם לקפוץ למים?

הכאב לא נתן לי מנוח

בראשונה אנו מכבדים את בעל האכסניה, **הרב אלקנה הנדלר**, יו"ר ארגון 'מהרה' וויז'ניץ, המספר כי הוא אברך צעיר שילדיו רחוקים עדיין מגיל שידוכים, "אבל שמעתי על כמה מכרים ששבורים ורצוצים מכך שאף אחד לא מתקשר להציע לבנם או בתם שידוך, והדבר נגע מאוד לליבי. אני החלטתי שאנסה לראות מה ביכולתי לעשות".

"למעשה, לא עשיתי אף פעם משהו כזה או פרוייקט דומה, נכנסתי לעניין ישר מספסל הכולל, אבל הכאב העצור בליבם של כל כך הרבה הורים לא נתן לי מנוח, וידעתי שאני חייב לנסות לעשות משהו".

חמישים אחוז מהקוויטלאך עוסקים בשידוכים

כמה מפתיע - אברך כולל, בלי 'טייטל' של עסקן או רזומה של פרוייקטים, לוקח אל ליבו מצוקה ציבורית רחבת היקף. גם אנו, קוראי הכתבה, שלא מעוטרים על פי רוב בכתר העסקנות, יכולים ללמוד מכך, ולהתחיל לעשות. פשוט לעשות. ר' אלקנה מבקש להדגיש נקודה נוספת שנתנה לו את הדחיפה לקפוץ למים: "כמו שכל אחד מבין, לאדמו"ר העומד בראשות חסידות המונה אלפי משפחות יש המון דאגות ואחריות עצומה. עם זאת, העניין שעומד בראש מעייניו של האדמו"ר מוויז'ניץ הוא נושא השידוכים. הרבי זועק על כך רבות בציבור ובפרטיות".

"נחשפתי לכך כשנכנסתי פעם לקודש פנימה, עם קוויטל עליו התנוסס שמו של קרוב משפחה מבוגר המייחל לזיווג. הרבי קרא את הקוויטל והתבטא בכאב 'המון אנשים נכנסים אליי בגלל שידוכים', כשהרבי חזר על כך פעמיים הבנתי שיש לי שליחות. רגע לפני שנשמע מפיו של ר' אלקנה מה הצעד שעשה בתמימות, והוביל להקמת הארגון המפואר שהוא מנהל, כדאי לציין לדבריו של אחד הנוכחים המציין בשם האדמו"ר מרחמסטריווקא כי חמישים אחוזים(!) מהקוויטלאך עוסקים בנושא השידוכים, והנתון זועק לשמים! כשיש מי שמציין גם לדבריו של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שהתבטא כי עברו עליו כל הצרות שבעולם, חוץ מלהיות בחור מבוגר המצפה לישועה... זוהי צרה שאף הוא לא התמודד עימה!

הצעד הקטן להביא את המהפכה הגדולה

ר' אלקנה ניגש אל אחד משדכני החסידות, "השד"כן פשוט נתן לי רשימה עם מעל שלוש מאות שמות! ליתר דיוק 311 שמות של בחורים ונערות משיעור ד' (השיעור שאחר סיום הישי"ג באופן רשמי) שעדיין מצפים לזיווגם...

"ביררתי מה קורה כאן, והבנתי שהמגמה רק הולכת ומחמירה, ומדי שנה נוספים עוד שמות לרשימה המתארכת... ידעתי שאין בכוחי לפתור את הבעיה כולה, אבל חשבתי מה אני כן יכול לעשות. אך לי כמה חודשים, ואז החלטתי שאני צריך לשלם לשדכן על עצם זה שיישב וינסה ליצור שידוכים. הרי חלק מרכזי מהבעיה היא שהשדכנים מקבלים תשלום רק על בסיס הצלחות, ולכן השידוכים המתאגרים נזנחים.

"ידעתי שאני לא יכול להושיב צוות שדכנים שי"קבל תשלום כי עדיין לא זכיתי בלוטו, אבל להושיב שדכן אחד אני כן יכול - וכך עשיתי. באתי בדברים עם שדכן מסויים, כשאני משלם לו משכורת קבועה מידי חודש בחודשו והלה קיבל ממני כמה עשרות שמות בהם הוא מטפל באופן קבוע...

"ברוך ה', הדבר לא נעצר אז, וכיום ישנם ששה שדכנים המקבלים משכורת קבועה, כשב"ה המגמה מתהפכת ומספר המצפים מצטמצם.

"פשוט וקל - עשיתי מה שיכולתי, ומכאן והלאה השי"ת הוביל את הארגון לאן שהוא עומד היום..."

אם היו ארבע הצעות לא הייתה יורדת מדעתה

"למעשה לא התחלתי כלל לעסוק בשידוכים", מפתיע אותנו **הרב יצחק פרחים** מנהל ארגון לב אחד. "לארגון שלנו היה תומך גדול מאוד, 'תורם כבד' בעגה המדוברת, שרצה לתת צדקה בדיוק כמו

שהוא עושה ביזנס.

"כמו שבעסקיו הוא נותן מענה מלא ללקוחותיו, ביצור מוצרים, יבוא, שילוח, וכדומה - כך הוא חפץ להקים מערך צדקות אדיר שיתן מענה לכל השלבים בחייו של בן תורה.

"כך זכינו להקים רשת כוללים עם כאלף לומדים, חילקנו מעל חמש מאות חתונות ללא כל עלות לבני תורה הנצרכים לכך, החזקנו שמונה מרפאות שיניים ללא עלות עבור עמלי תורה ונצרכים, רשת משיבים בעולם הישיבות, פעילות לילדים, ועוד... ממש מענה מושלם לכל השלבים בחייו של בן תורה, מהחיידר עבור דרך הישיבה והחתונה ועד הלימוד בכולל כשאפילו טיפולי שיניים נכללים...

"הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א קרא לנו פעם וביקש שנתחיל לתת מענה גם בנושא השידור כיס. אנו, בהנהלת הארגון, לא הבנו כלל למה הדבר נחוץ. תמהנו: האם לא עדיף להקים כולל נוסף?!"

אך התשובה הפתיעה אותם: הגרמ"ה הירש אמר לנו 'בואו תראו מה קורה כאן בקבלת קהל!', הוא שיתף אותנו אף במקרה נורא של נערה בגיל שלושים שירדה מדעתה ל"ע, ואמר כי אם בשנתיים האחרר נות היו מציעים לה ארבעה שידוכים, אף אם לא היו יוצאים לפועל - היא הייתה נשארת בריאה בנפשה! "הדברים הללו זעזעו אותנו. הגרמ"ה הירש ביקש להדגיש כי נושא השידוכים נחוץ כל כך, הן ברוחניות והן בגשמיות, והדבר נחוץ אף לשם בריאות הגוף והנפש..."

בהנהלת ארגון לב אחד לא בזבוז זמן, ובתמיכתו של אותו תורם הקימו מערך אדיר של מאגרי שמות ממוחשבים בממשק חדשני ומורכב המעניק פתרון כמעט מושלם למצוקת השידוכים הנוראה. לאחר מכן יצאו בארגון לרתום את בני הישיבות ובנות הסמינרים להצטרף למאגר, והדבר גרם למהפך בקרב מי שנחשף לכך...

בהמשך הכתבה נציץ קרוב יותר ובין מעט יותר כיצד עובדות המערכת של לב אחד, ומה הבשורה הגדולה שהן טומנות בחובן, כעת נחזור לשמוע מפיו של הרב פרחים, המתאר כי כמו כל דבר טוב - לא לעולם חוסן... "עברה תקופת הזהב, והתורם נפל. מצאתי את עצמי בפני שוקת שבורה, ועמדתי בפני הכרזה פומבית כי כל מפעל הזכויות נסגר, אך הגרמ"ה הירש שליט"א שוב קרא לי ואמר לי שאסור לי להפסיק את הפעילות בשום פנים. אני לא הייתי מסוגל לקחת על עצמי את העול, וניסיתי להבהיר זאת, אך הוא אמר לי כי אוכל לסגור את כל הפעיי לויות חוץ משניים: הכוללים, ומפעל השידוכים!"

מכצע מיוחד 3000 \$ למי שסוגר שידוך

הרב שמשון פרוטובין יו"ר ארגון 'קול מצהלות' רחמסטריווקא טוען שעיסוקו בשידוכים התחיל

הרב יצחק פרחים:

"תחשבו על כך, עבודה רגשית שווקת לאורך שנים ארוכות, כשבמהלך השנים זכתה להביא לידי גמר כמאתיים שידוכים – וקיבלה על כך תשלום של... 200 עציצים... אולי לכן קוראים לנו משפחת פרחים..."

בכלל בטעות... "למדתי בכולל ב'קבר רחל', כשלשם ההגעה לכולל נוסעים האברכים בהסעה מאורגנת בהלוך ובחזור.

"היה שם אברך שבתו הגיעה לגיל שידוכים, ומידי יום היינו עדים למסע הבירורים שלו, ואז נצנץ במר חי רעיון מתאים, והעליתי אותו על השולחן." לא עבר זמן רב, ורעיונו של הרב פרוטובין קרם עור וגידים. "השידוך נסגר, והיה מתאים כל כך, בבחינת ענבי הגפן בענבי הגפן...

"כולם שאלו אותי איך חשבתי על הרעיון, המ'תאים כל כך כמו כפפה ליד, אבל כאמור, אצלי זה היה ממש בכדוך אגב. אך ההצלחה הזו עורדה אותי, והרגשתי שזה כעין סימן משמיים לעסוק בנושא השידוכים.

"או אז, כשהתחלתי להיכנס מעט לנבכי העניינים הבנתי שיש בעיה רצינית בהיקף גדול, שמהעדר טיפול ראוי מודחקת מתחת לשולחן, וכך התחלתי לעסוק בזה יותר ויותר עד להקמת הארגון המרכז את כל ענייני השידוכים בחסידות.

"ממש בימים אלו מסתיים מבצע רחב היקף שי"זמנו בחסידות. כל אחד שישגור שידוך החל מט"ו באב ועד לט"ו חשוון – מקבל 3,000 דולר טבין ותקלין. הסכום יתקבל מידי האדמו"ר שליט"א, יחד עם הרה"ח ר' אברהם סלונים וגדיב החפץ בעיולם שמו המעניקים כל אחד סכום של 1,000 דולר.

"אף שכמות השידוכים שנסגרו בתקופה זו איננה חריגה במיוחד, ואנו עדיין זקוקים לפעילות רבה כדי לומר שזכינו לפתור לחלוטין את סאגת השידוכים, אך מה שוודאי השתפר לאין ערוך הוא - שכל הורה בקהילה שיש לו בן או בת בגיל שידוכים, זכה לקבל כמה וכמה הצעות! כאשר חלקם העידו כי מזה כמה חודשים שלא קיבלו אפילו הצעה בודדת.

"אינני יודע אם ההצעות הללו יבשילו לכדי מעשה, חלקם כנראה שכן, אבל לא זה הנושא. עצם זה שאין אף אחד שנופל בין הכסאות, וכל ההורים ללא יוצא מן הכלל מרגישים שיש מי שאכפת לו מהם, ויש תקווה ורעיונות העומדים על השולחן - כבר גורם למהפכה אדירה ומיוחדת.

"לצד זאת זכינו גם להקים כמעין 'חבורה' של שדכנים מכלל הציבור, ואף משרד מיוחד הוקם לשם כך בעיר בית שמש, המיועד אך ורק עבור שדכנים המעוניינים להתקדם עם שידוכים. אנו גם מביאים מידי פעם הרצאות הנוגעות למעשה לשדכנים, כמו הרצאות על ביטחון עצמי וכדומה - בכדי לתת להם את הכלים המתאימים להתקדם בנושא".

אל תזרוק לו ממתקים לבור, תוציא אותו משם

את הדברים הבאים משמיע **הרב חיים יוסף פיקסלר**, יו"ר ארגון בנין שלם המיועד לשידוכים בפרק שני, אף שמדובר כמובן בפרק רגיש ביותר, הוא מעביר לנו את דבריו בצורה מיוחדת ביותר שרבים מנקודותיה רלוונטיים לכל אחד. "היה זה לאחר שהרגשתי שאברך שבורא עולם החליט כי עליו לה תמווד עם פירוק התבילה, עומד בפני מצב לא פשוט כלל ועיקר, הן מהבחינה הרגשית, הן מהבחינה המשפחתית, וכמובן מבחינה חברתית, והבנחתי כי לעומת קשיים אחרים רח"ל, בהם יש שלל ארגונים המסייעים להתמודד עם עוצמת הכאב, הרי שדווקא כאן אין מי שיסייע ויבין ללבבות האברכים המתמרדים עם כאב כזה.

"כמובן, שההשלכות לא חיוביות בלשון המעטה. לעומת בחור בישיבה שסדר היום מתחיל מוקדם בבוקר ומסתיים מאוחר בערב, או בעל משפחה שכל יומו סובב סביב ביתו וילדיו, הרי שהאברכים הללו מתמודדים עם נסיון לא קל, ויש כאלו שהקר שי הרגשי הנלווה גורם לכדוך נפשי ולפעמים אפילו הידרדרות רוחנית חלילה.

"פניתי אז לכמה אנשי ציבור ועסקנים", משחזר הרב פיקסלר את התהנחלה הלא קלה, "והללו דחו אותי. ניסיתי להסביר כי היה מי שניסה לתרץ כי יש חננים של האברכים אך היה מי שניסה לתרץ כי יש מקרים בהם האברך בעצמו אשם, וכדומה. אך אני נזעקתי, וכי אם נהג שנסע על הכביש שלא בזהירות הנדרשת ונפגע, לא נעניק לו טיפול רפואי בגלל

כ"ק אדמו"ר מושינסקיא נושא דברים בכינוס יסוד ועד השדכנים "מהרה ישמע" בק"ק דושינסקיא

פר' חיי שרה תשפ"ה | **עשרת** | **7**

עשרות שרכני קהילת דושינסקיא באסיפת שידוכים

שהוא 'אשם'!?"

הוא לא בזבז זמן, וכשראה שאין מי שאפשר לגלגל אליו את האחריות – עשה זאת בעצמו. "התחלתי אז עם פעילות שבועית, פעילות שהחלה עם ארבעה אברכים... בשבוע שאחר כך היו שבעה משתתפים, ולאט לאט הלכה הבשורה והתפשטה עד שהגענו למעל מאה אברכים בשבעה ערים שהשתתפו בק' ביעות בפעילות.

"פעם בחדש ערכנו כינוס ארצי גדול יותר, וכך נמשכה הפעילות למשך תקופה. לאחר שנה של פעילות נכנסנו אל ביתם של אדמורי"ם ורבנים שינחו וידריכו אותנו על דרכי פעילות הארגון, ליווי הממשיך עד היום. ביניהם היה האדמו"ר מסאדיגורא זצ"ל ושטחתי לפניו את הפעילות. אך למרבה הפלא – האדמו"ר לא עודד את הפעילות כמתכונתה בערי-כת מסיבות וסעודות, וזאת על אף שעבר בעיון על כל רשימות האברכים ששמותיהם ושם אימם הועלו על גבי קוויטל, ואף סימן את השמות שהיו תחת מרותו בחסידות.

"האדמו"ר המשיל את מצב האברכים למי שנפל לבור עמוק. 'זכי נזרוק לו ממתקים ואוכל לתוך הבור!?' הלא המעשה הנכון יהיה לתת לו סולם לצאת מהבור!"

"אציין, שלדעתו הצטרפו אדמורי"ם ורבנים נור ספים, ואכן, אז החלטנו להשקיע פחות בנושאים הנ"ל, והתחלנו להתמקד ולהשקיע בנושא השידור כים".

הוא הפסיק להתמקד בפעילות השבועית והחל להתמקד בשידוכים, כשלפעמים אף הובטחו בונר סים של 10,000 דולר על כמה שמות שמשפחתם גייסה את הסכום, אך למרות המאמצים לא התקדמו העניינים כמצופה.

"לאחר מחשבה מעמיקה, הבינו בהנהלת הארגון, כי לא מספיק לעשות מאמצים כלפי חוץ כדי לנסות לפתור את משרב השידוכים, והפיתרון תלוי דווקא במועמד עצמו. מאז החל הארגון להתמקד דווקא בהענקת כלים ועידוד האברכים שנקלעו למצב הלא פשוט - והתוצאות החלו לזרום.

"כחלק ממאמץ זה", הוא מספר, "במאמץ רב הצלחנו להגיע לכמאה שדכנים ושדכניות, כולם מנור סים בשידוכים לזיווג שני, והם מחוברים לקו ייחודי שהארגון הקים. כדי להפיק את מירב התועלת ובפ' רט בזיווג שני שם ענייני השידוכים פחות קלים מב' חורים בישיבה ובנות בסמינר, השדכנים והשדכניות העובדים עם הארגון נפגשים עם המועמדים באופן ישיר, כדי להכיר אותם בהיכרות מעמיקה ופשוט עד כמה ששייך את תהליך הצעת השידוך.

"גם באופן כללי אני יכול לומר", מסכם הרב פי' קסלר, ומעלה נקודה שבהמשך הראיון ירחיב עליה, "שהדבר נכון לא רק לגבי מי שנקלע לפרק שני. אם כי שם ההתמודדות קשה בהרבה, ומי שלא הגיע לשם לא יהיה מסוגל אף פעם להבין זאת, ולוואי שאכן לעולם לא יגיע ולא יבין, אך על כל אחד הנ' מצא בשידוכים לדעת - כי ההשקעה הכי מומלצת ומניבת תוצאות היא במועמד עצמו!"

כל העוסק שעה בשידוכים מקבל 1000 ש"ח בחודש

הרב ישראל חיים בלומנטל יו"ר ארגון 'שמחם' צאנו, מתייחס לשאלתו בפשטות: "אינני יודע לומר מה נתן לי את הכוח לקפוץ למים, כי כלל לא קפצתי אליהם... האדמו"ר קרא לי והטיל עליי להתעסק עם עניין השידוכים הנשגב, ומאז אני עושה זאת, מקווה

הרב אלקנה הנדלר:

למעשה, לא עשיתי אף פעם משהו כזה או פרוייקט דומה, נכנסתי לעניין ישר מספסל הכוול, אבל הכאב העצור בליבם של כל כך הרבה הורים לא נתן לי מנוח, וידעתי שאני חייב לנסות לעשות משהו

שעל הצד היותר טוב...

"האדמו"ר ביקש ממני לראות מה ניתן לעשות לנוכח המציאות הכואבת בה יש הרבה בחורים ונ' ערות מבוגרים המצפים לישועה, ואף שהסברתי כי אני אברך כולל שבשאר הזמן עסוק באחד מענייני המוסדות אמר לי האדמו"ר שצריך גם לעסוק בחסד ואף התבטא כי העוסקים בעניין זה יזכו בודאי לש' מחות אף בביתם.

"ממחשבה למעשה, יצאנו לדרך. – הפעילות הראשונה שעשינו הייתה רק לעורר את מודעות הציבור למצב הכואב, ומאז – כמו שאומרים – הכל היסטוריה...

"במסגרת הפעילות ערכנו יום עיון לשדכנים בו הבאנו שדכנים וותיקים שיעניקו כלים ותובנות לש' דכנים הצעירים. יצאנו לקמפיין רחב הפינה לציבור להציע הצעות, כשאף מי שאינו בר הכי לפחות יציע את רעיונותיו במשרד ואנו נעשה זאת במקומו.

"במקביל, השקענו בדבר החשוב מכל – ופתחנו קו טלפוני מיוחד בשם 'הוא נענה תחילה', שם כל אחד מקבל להתפלל על שם מסוים עד הישועה. כשלדבר יש תועלת עקיפה אף בחיבור הרגשי למצר קה, כשהציבור מבין שאין מדובר במשהו רחוק אלא בהתמודדות יומיומית של בחורים ונערות רבים.

"בנוסף לכך, הבטחנו מענקים רבים למי שיזכה

להביא שידוך לידי גמר, ואף פתחנו כמעין 'כולל ערב', וכל מי שעסק במשך שעה ביום בענייני שידר כים קיבל אלאף ש"ח טבין ותקילין.

ואכן, בחסד ה' זכינו לראות התקדמויות, ונסגרו שידוכים רבים אף בקרב העלטערע'. כעבור זמן קצר החלטנו להרחיב את הפעילות, ופתחנו משרד לע' ייניי שידוכים, כשבאופן חריג במיוחד קבע האדמו"ר את המזוזה במשרד, מפאת חשיבות העניין בעיניו. "מידי יום מגיעים שדכנים למשרד כששם יש לפ' ניהם כל מה שצריך לעבודת הקודש ביישוב הדעת, ומידי שבועיים נערכת ישיבה משותפת של כלל הש' דכנים שם מעבירים תובנות ומידע מהאחד לרעהו".

מציגנ של שידוכים

הרב בלומנטל מספר על רעיון מעניין שנוערך מידי חודש בחודשו, "המדובר הוא בכמעין 'מציגנ, בו מתכנסים כלל חבריהם הנשואים של הבחורים המבוגרים, וחושבים יחד על רעיונות והצעות לחב' ריהם, וב"ה יצאו כמה שידוכים מכינוסים אלו. "לצד זאת, פתחנו אגף לזיווג שני, וב"ה, קרוב לת' שעים אחוחים(!) התאסרו מאז".

הוא מספר על צורת הפעילות המיוחדת של משרד השידוכים: "לכל בחור יש תייקיה במשרדנו בו יש את כל פרטיו עם תמונה ושאר הפרטים הנ' צרכים, וכך מקצרים במאוד את הבירורים המייגעים שאורכים המון זמן ודרושים כוחות נפש. מידי יום ביומו מגיעים כעשרים פניות למשרד שנענים במהירות ומקצועיות. "לצד זאת, הוצאנו לאור מעל עשרים עלונים העוסקים בנושא, ועוד היד נטויה לרווחת הבחורים והנערות המצפים לישועה...

יש הרבה שדכנים ואין מה שיגבש אותם

גם סיפורו של **הרב אברהם זאב קריצלר**, יו"ר ארגון 'מהרה ישמע' דושינסקיא, מחייב את כול' נו. הוא כלל לא 'הקים ארגון'. "בסך הכל החלטתי להיות שדכן. היה זה כשכמה חברים דחפו אותי לכך וטענו כי יש את הכשרונות המתאימים, ועשיתי זאת כשדכן' ותו לא, ולא כשליחות ציבורית.

"אך לאחר מחצית השנה של עיסוק בתחום, קי' בלתי מאחד העוסקים בתחום השידוכים בקהילתנו רשימה מסודרת של כלל הבחורים והנערות שהגיעו לפרקן, ומיד כשנחשפתי לכך ניסיתי לפעול בשני מי' שורים. האחד היה לידע את כלל השדכנים בקהילה אודות הרשימה המסודרת, וזאת לאחר התייעצות עם השדכנים הוותיקים והידועים שעד אז רק הם ידעו מקיום הרשימה שיכול לעמוד לתועלת כלל

המתעסקים בעבודת הקדש, ובנוסף הבנתי כי יש מה לשפר ולשכלל ברשימה, דברים שיועילו להמשך העניין.

"באותה תקופה כ"ק האדמו"ר מדושינסקיא שליט"א עורר כמה פעמים אודות עניין השידוכים, והדבר נתן לי דחיפה נוספת להתעמק בעניין החשוב כל כך.

"כשנחשפתי לנתונים והבנתי כי יש לנו קרוב לארבע מאות שמות של בחורים ונערות, ומדובר במצוקה שאמורה להיפתר באיזה אופן, חקרתי אחר מקור הבעיה והבנתי כי אף שיש הרבה שדכנים בקרב הקהילה – אך אין משהו שמגבש את השדכנים וכך יוצא שכל אחד עובד באופן עצמאי ונפרד מחבריו, כשידוע הכלל ששני אנשים יחד יכולים לשאת משקל רב בהרבה מאשר שני אנשים בחדים...

"עשיתי מעשה, ריכזתי את הרשימות ופניתי לכל שדכני הקהילה. נכנסנו יחד אל האדמו"ר, ושטחנו לפניו את המציאות הכאובה. הרבי ציווה אז שני דברים. א' לגבש את כל העוסקים בעניין השידוכים אף מי שעסק בעניין בעבר ופסק מלעסוק בכך. ב' לא לשמור את הרשימות רק בתוככי הקהילה, מאחר שמצוי מאוד שבחורים ונערות שהגיעו לגיל 20 ישת' דכו עם שידוכים מעולים ומתאימים משאר קהילות. כך יצרנו שיתוף פעולה עם אנשים מתאימים לכך אף מחוץ לקהילת דושינסקיא.

"המאמצים נשאו פרי, וחצי שנה לאחר תחילת הפעילות, ירדו מאה ועשרים(!) שמות מהרשימה. ההצלחה הייתה דרמטית כל כך עד שפנו אלינו עס' קנים מקהילות אחרות להבין את סוד ההצלחה כדי להעתיקה גם אליהם..."

כינוס ענק להורים יחד עם השדכנים

כשאנו מצטרפים אל העסקנים שהזכרו ומנסים לתהות על קנקן ההצלחה, מספר לנו הרב קריצלר: "לעומת אחרים שמבטיחים סכומים גדולים או עור' כים קמפיינים בעלויות גדולות אנו התמקדנו בשיטה כמעט ללא עלויות.

"פשוט ערכנו כינוס ענק לכל ההורים יחד עם הש' דכנים, ופשוט ביקשנו מהם להציע כולם. התוצאות המרגשות הגיעו עוד באותו ערב, כששדכנים העלו כמה הצעות להורה שציפה זמן רב שרק יציעו לו, כשששה מתבגרים יושבים בביתו...

"בנוסף התמקדנו מאוד בהעלאת המודעות בקרב בני הקהילה, ובכך שכדי לסגור שידוך לא חייבים להיות שדכן, ואכן, רבים מבני הקהילה קיבלו את הדברים כפשוטם וזכו להוציא אל הפועל שידוכים. "עד היום, מידי תקופה אנו יוצאים בקמפיין

הרב חיים יוסף פיקסלר:

האדמו"ר המשיל את מצב האברכים למי שנפל לבור עמוק. 'זכי נזרוק לו ממתקים ואוכל לתוך הבור!?' הלא המעשה הנכון יהיה לתת לו סולם לצאת מהבור!

דומה, בזמנים העוסקים בענייני שידוכים. מידי שנה לקראת פרשת 'חיי שרה' ולקראת 'שביעי של פסח' (יום קריעת ים סוף שזיווגו של אדם הומשל לו), והדבר מניב פירות ב"ה, כשעיקר התודות נזקפות לכל האנשים הפשוטים שאין להם חוש עסקנות או שדכנות אך פועלים ומנסים להעלות הצעות מתאימות כשבצורה הזו נסגרו עשרות שידוכים.

"ואגב", מוסיף הרב קריצלר, "כאן המקום לציין שגם כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א התאונן על הנושא, והתבטא כי ככל שמגיעים אליו שמות של מעור' בי זיווג המצפים לישועה הוא רואה עד כמה קיים חסרון עצום בשדכנים, כך שנקל להבין כי לדבר יש השפעה ועידוד לעוסקים במלאכת הקודש".

מאגר שמות ממוחשב כל אחד הוא קוד

ומה תאמרו על מי שטוען שמעולם לא היה לו קשר עם עולם השידוכים ועד היום אין לו כמעט קשר לעולם זה?

כך טוען **הרב צבי בריכטא**, ללא סתירה לכך שהוא מנהל את ארגון 'אפריון', וכפי שהוא מגולל את סי' פור הדברים: "אני עוסק בכלל בתחום הטיפול הנפ' שי על פי דרך התורה. במסגרת עבודתי עבר אצלי בחור שהתמודד עם קושי נפשי, והדבר השליך עמור

קות על מסע השידוכים שלו. ניסיתי אז לעזור לו, אך ראיתי שכשמתמודדים עם מגבלה בריאותית או נפשית - הדבר קשה מאוד. ואם אמרו חז"ל שקשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, נקל להבין כי זיווג כזה קשה שבעתיים...

"כשנחשפתי לקושי המודגש כל כך בשידוכי מי שמתקשה בתחומים שונים, עלו לי בראש כמה פת' רונות, ואף ניסינו להוציא אותם מהכוח אל הפועל, אך כמו הרבה דברים טובים, הרעיונות נגנזו.

"תקופה לאחר מכן, היה אצלי בחור מחו"ל שק' רוב שלו נחנן בממון הרבה מן השמיים והלה אף שילם את עלות הטיפול. יום אחד הלה מתקשר אליי, ואומר לי שהוא מאוד רוצה 'לעשות משהו'. הוא סיפר לי שהוא מאוד מעוניין לעשות משהו טוב עם כספו, ולהקים ארגון נצרך וכדומה.

"זימנתי אותו לשבת עימי, באמרי כי יש משהו שיושב לי על הלב, נושא שהמצב בתחומו הוא 'נורא ואיום' וקבענו פגישה. במהלך הפגישה העליתי לפניו את הסיפור, והסברתי לו כי יש חסר עצום בתחום השידוכים המאותגרים מבחינה רפואית. 'אם אתה רוצה שאפתח איזה ארגון' אמרתי לו 'זה – זה!' "הלה ממש הופתע, ושיתף אותי כי כמה ימים קודם לכן, ביום הולדתו, נכנס הלה אל האדמו"ר ושאל מה יכול לעשות למען כלל ישראל והרבי השיב כי לא כל כך מונח בצרכי בעולם, אך אם יש משהו שהוא ידע כי הוא נדרש ביותר - זה הנושא של שיי' דוכים. ולפלא הדבר כי גם אני מדבר איתו על נושא זה, וכך הוא החליט לקפוץ אל העניין. ישבנו יחד וכ' תבנו מכתב לרבי בו פירטנו את מהלך העניינים, ואת הפתרונות שהעלינו.

"הרבי קרא לנו, וגילה כי זה זמן זמנים הוא חשב על פיתרון רחב היקף לעניין, ופרס לפנינו את משר' נתן, ו'אומר ועושה' הדבר החל לקרום עור וגידים לאור הדרכתו של הרבי, שממש ישב איתנו על כל דבר והתעקש על כל פרט ופרט שיהיה לשביעות רצונו על הצד הטוב ביותר.

"כך הקמנו מאגר שמות ממוחשב עם פיתוחים מיוחדים, כשהשדכנים כלל אינם נחשפים לנתוני המועמדים, אלא רואים כל בחור או נערה כ'קוד', היינו שורת מספרים ואותיות – בלי שהאתגרים הפרטיים יחשפו לאי מי.

"עברנו המון תלאות עד שהתוכנה החלה לפעול לאחר השקעה אדירה של כסף וכוחות, אך אנו זוכים לראות תוצאות יפות ברוך ה', כשממש מכל העדות והחוגים נרשמים למאגר וזוכים להקים בתים נאמ' נים בישראל.

"כדי להבין את חשיבות מאגר 'אפריון' אצטט את מה שהרבי אמר לגביר גדול אליו נסע במיוחד: 'זה לא סוגר הרבה שידוכים. אבל זאת אני יכול לומר לך: השידוכים שכן נסגרים בזכות 'אפריון' לא היו נסג' רים בלעדיו!".

מה מחזיק מעל המים?

ומעניין לעניין באותו עניין – לאחר שקפצתם למים וביצעתם את הצעד הדרמטי של פתיחת הארגון: מה מחזיק אתכם מעל המים? איך אתם מסוגלים להחזיק כזה מערך עוד חודש ועוד חצי שנה ועוד שנתיים? מה מעניק לכם את הכוחות?

הידיעה שאנו מזרימים חיות לבחורים ונערות והוריהם

הרב הנדלר: "אם עד הפעילות שלנו היו משפחות שחיכו חודשים ארוכים לטלפון שרק יציע הצעה

כ"ק אדמו"ר מויד'ציץ שליט"א בכנס היסוד של "מהרה"

הרי שכעת המשפחות הללו זוכות לזרם של הצעות הדבר מעניק תקווה וחיות אדירה לכל המשפחות הממתינות.

"הידיעה שאנו מזרימים חיות לבחורים והנערות הללו והוריהם – היא זו שמעניקה גם לנו חיות! "וכמובן, גולת הכותרת היא הידיעה שמשפר הממתינים ירד בצורה דרמטית אודות לפעילות..."

התגובות המוקירות נותנות כח

הרב פרחים: "אמי מורתי עסקה בעבר הרבה בענייני שידוכים. ולא מדובר בפרנסה מכובדת... היא עסקה בכך בעיקר במגזר הספרדי שם היה מקובל לשלם לשדכן ב...עציץ!

"תחשבו על כך, עבודה רגשית שוחקת לאורך שנים ארוכות, כשבמהלך השנים זכתה להביא לידי גמר כמאתיים שידוכים – וקיבלה על כך תשלום של... 200 עציצים"... הרב פרחים מוסיף בחיוך: "אולי לכן קוראים לנו משפחת פרחים..."

"כך או כך, לבד מהעבודה שעבודת הקודש הזו היא מסורת במשפחתנו, הרי שהתגובות המוקירות והמעודדות מכל הכיוונים, נותנות המון כוח להמשיך במלאכת הקודש.

"אפשר גם להסתכל על כך מזווית נוספת: ככל שאתה יותר זמן בתפקיד כזה - אתה מבין יותר עד כמה הדבר הזה נחוץ וקריטי ואסור לך לעזוב אותו!"

כל שידוך שנסגר זה עולם ומלואו

הרב פיקסלר: "כ"ק האדמו"ר מסאסוב שליט"א אומר לנו תדיר 'כל שידוך שנסגר - זה עולם ומלואו!' כשהדברים אמורים בפרט לגבי זיווג שני, שם הער ניינים פחות חלקים, וכשזוכים להביא שידוך לידי גמר, אין בכוחנו לשער את השמחה הקיימת גם בעולמות העליונים, וזאת מלבד השמחה שגרמנו לעשרות בני המשפחה, הורים, סבים וסבתות, אחים ואחיות, דחים ודודות ושאר קרובי המשפחה, ידיי דים וחברים, והשמחה כפולה שבעתיים".

"כשאנו זוכים לסיים שידוך במסגרת הארגון, זה מרגש אותי בצורה בלתי ניתנת לתיאור. אני משתדל לנסוע לשמחת החתונה אף אם היא מתקיימת במ' קומות מרוחקים בצפון או בדרום, או בזמנים פחות נוחים – כי הדבר פשוט ממלא אותי בכוח..."

"אבל גם כשקורים שינויים פחות דרמטיים, זה מעניק כוח מיוחד. כשאברך שתלאות חייו מעמידות אותו בהתמודדות לא פשוטה בתחומים רבים, ובר' כות היעיוץ וההדרכה הוא מתגבר ובונה לעצמו סדר יום, עושה צעד אחורה מפניו הטכנולוגיה, מצטרף למסגרת שיעורי תורה או מוצא לעצמו חברותא – וכדומה, אני יודע שזכינו בזכות בל תתואר, וכל התקדמות כזו נותנת כוח להמשך!

מאחורי הקו נהיה 'שמחת תורה'

הרב פרוטובין: "אני חושב שכל הנר כחים מסכימים עם זה שכשמתקשרים למישהו ומאחורי הקו נהיה 'שמחת תורה' זה נותן כוח לכל שדכן.

"יש ב"ה הרבה גבאי צדקה שזכו לעסוק בענייני כספים ומעניקים למשפחות רבות סכומי כסף העוזרים להם לקנות מצרכים בסיסיים וכדומה – אנחנו גם גבאי צדקה! הערך שאנו מביאים למשפחות המיחילות להצעה נוספת, היא אדירה וניתן ממש להגדיר אותה כ'חבילת סיוע' למשפחה..." "שמעתי זאת גם בשם הרה"ג רבי חיים

הרב ישראל חיים בלומנטל:

המדובר הוא בכמעין 'מצ'ינג, בו מתכנסים כלל חבריהם הנשואים של הבחורים המבוגרים, וחושבים יחד על רעיונות והצעות לחבריהם, וב"ה יצאו כמה שידוכים מכינוסים אלו

שמרלר שליט"א המתעסק רבות בענייני שידוכים.

הוא אמר שכשאתה מרים טלפון ומציע שידוך - זה ממש נתינת צדקה. הרי האדם מעבר לקו מקבל מכך טובת הנאה עצומה!

"כשהתובנה הזו לחלה למוחי, התחלתי לומר 'לשם ייחוד' לפני כל טלפון להצעת שידוך. זה הרי זכות אדירה!"

ניצוץ החיים של בחור מבוגר שרואה שיש מי שאיכתת לו ממנו

הרב בלומנטל: "כשליח שעושה שליחות, זה הדבר שהכי מעניק כח, לעמוד ולמלא תפקיד שהוטל עליי.

"בנוסף, הידיעה שאתה נותן אור לכל כך הרבה משפחות ובחורים שקודם לכן ייחלו לקרן האור הזו, עצם העניין שאנשים רואים בך מי שיש לו אוזן קשבת בעניין הזה, ניצוץ החיים בעיניו של בחור מבוגר שרואה שיש מי שאכפת לו ממנו והוא אינו מתמודד לבדו במצוקה הזו – כל אלו מעניקים כוח, והרבה..."

"לעסקנים העוסקים בנושא הזה יש שליחות מיוחדת. בתור מי שאינם נושאים בתפקיד חינוכי רשמי, אינם משמשים כמשגיחים וכדומה – קל בה

רבה למי שמתמודד להקשיב להם, ולקבל את טללי החיזוק. יותר מכך – דווקא אברכים צעירים יותר, אשר אינם מחתנים עדיין וכל עיסוקם בנושא הוא אך ורק מתוך דאגה כנה להקטין את המצוקה – נות' נים תקווה בעצם עיסוקם לכל הזקוקים לכך!

"נקודה נוספת שיכולה לתת כוח לכל מי שעוסק בנושא זה – לצד הידיעה על בתים רבים שהוקמו בזכותי, הוא דווקא על הבתים שאינני יודע שהוקמו בזכותי. ואסביר: הפעילות הברוכה בנושא גרמה לת' מורות רבות, ויש שידוכים רבים שיצאו לפועל אך ורק בזכות העיסוק בנושא החשוב כל כך, והזכות נד' קפת לעוסקים בכך כשבתים נבנו בזכות אלו שאפילו אינם יודעים שיש להם יד בדבר..."

"אגב, סיפור שקרה ממש עכשיו. במסגרת מבצע שקיים אצלינו בקהילה להציע שידוכים, השאירו לי הודעה קולית עם הצעה לאברך מסויים שהוצרך להתגרש. פגשתי אותו במכולת השכונתית, וחשבתי – למה לא לשמח אותו?

"סיפרתי לו שיש הצעה אודותי, והוא כל כך שמח. כל הסופר הרגיש..."

"אם מחפשים מקור כח בנושא הזה, יש לי לומר רק דבר אחד – ס'לעבט אויף א מענטש! רק ההצעה בעצמה נותנת לו כוח..."

ההתגייסות של הציבור מחממת את הלב

הרב קריצלר: הדבר שהכי מחמם את הלב הוא ההתגייסות של הציבור. היו אצלינו שני מלמדים שנחשפו למצב, והחליטו שמידי יום בהפסקה שבין השיעורים ינסו להציע שידוכים למעוכבי זיווג. ואכן, מ'אחד המלמדים' משני המלמדים הללו שמקצועם אינו חופף כלל את מקצוע השדכנות – נגמרו כמה שידוכים!

"גם הכרת הטוב של הציבור נוסכת בנו כוח, וכמו בכל פעילות, כשיש מי שמוסר את נפשו וכוחו עבור הציבור – והדבר שהכי נותן כוח להמשך הוא הכרת הטוב.

"כמו כן, ברגעים שחלישות הדעת מנסה להתגבר, אני נזכר במה שנפסק להלכה שאפילו ביום תשעה באב, יום שאסור אפילו בלימוד התורה ובמלאכה – מותר לעסוק בו בשידוכים!"

הישובים סביב השולחן מציינים כי אכן, הלכה זו נגעה להם למעשה ממש, בהיותם עסוקים ביום תשעה באב בסגירת שידוך..."

הרב המעורבות האישית של האדמו"ר מדיזשינסקיא הנושא על לוח ליבו את עניין השידוכים ואף מעודד באופן אישי את השדכנים כדי שיפעלו בנושא זה ביתר שאת.

סייעתא דשמיא - זה מה שנותן כוחות

הרב בריכטא: "בראש ובראשונה – סייעתא דשמיא. זה מה שמחזיק אותנו ונותן כוחות. אנו רואים בחוש כי מן השמיים מסייעים בעדנו בנושא הקריטי כל כך, הנה סיפור טרי מהשבוע, שהרב בלומנטל יכול להעיד על כך:

"הוצע שידוך מסויים למשפחה פלר' נית, אך ההורים התקשו לעכל כי בתם המיוחדת כל כך תשתדך עם בחור שזכה במגבלה רפואית מסויימת. אף שבתם זכתה אף היא להתמודד בגבורה עם נסיון רפואי אחר, עדיין היה להם קשה לשאת

את המחשבה כי ישתדכו עם בחור שיש לו בעייה מסויימת ממנה חדרו ולא ידעו מה ההשלכות שי' כולות לצאת מכך חלילה. השידוך נסחב כך במשך קרוב לחודשיים כשהללו חששו להתקדם ולעשות צעד קדימה..."

"באחד מימי השבוע האחרון, התקשרתי אליהם וניסיתי לשכנע אותם להתקדם עם ההצעה. אך על אף שנאמתי בפניהם והסברתי להם כי עליהם להס' תכל למציאות בעיניים, ולחשוב על טובת בתם, ועד כמה לא מדובר בבעייה רפואית ממנה אמורים להיות השלכות וכו', קשה היה להם לקבל את הדברים... – את השיחה קיימתי תוך כדי צעידה לחתונת מכר, וכ' שהגעתי לחתונה גיליתי מולי – בגודל טבעי – יהודי שידעתי כי לפני כמה חודשים לקח כחתן לבתו בחור עם מגבלה דומה.

"אני עומד כאן ליד יהודי שממש לא מזמן סגר שידוך דומה, הנה, הוא יקח ממני את הטלפון ויד' בר איתכם, הוא מכיר את העניין מקרוב וידע לייעץ לכם מכלי ראשון! אמרתי, נתתי ליהודי את הטלפון ונכנסתי לחתונה. כעבור משך זמן נישא אליי היהודי ומגיש לי את הפלאפון יחד עם בשורה 'המסמכים הרפואיים כבר נשלחו לצד השני, והשידוך עומד להתקדם!'..."

"ובכלליות – כמו שכל אחד מבין, העבודה שלנו היא בתחום סבוך ומפותל, ולכן כל הצלחה מעניקה כוחות.

משלוח מנות עם שמות של קודים

"דבר נוסף שנותן המון כוח, הוא הכרת הטוב. בפורים האחרון קיבלתי משלוח מנות עם ברכה מכל הלב, כשהשם החתום בתחתית הברכה היה מורכב מ...מספרים!

"היה זה אחד השידוכים שנסגרו על ידי המאגר המיוחד, כשכמובן אין לי מושג מי הם הצדדים, וכל מה שאני יודע עליהם הוא שם הקוד שלהם... כדי שאדע ממי קיבלתי את המשלוח הם ציינו את מספר הקוד..."

"סיפור מיוחד נוסף שהיה אצלינו, היה מקרה של 'מוחזיר גרושתו'. בנוהג שבעולם שרק מישהו שמח' פש צרות יעז' להציע למישהו כשידוך את גרושתו... אך מכיוון שאצלנו במאגר אין ידיעה על זהות המדר' בר, סיבב הקב"ה ושידוך כזה יצא לאור!

"גם התייחסותו הנדירה של האדמו"ר מאמשינוב לנושא הזה מחדדת את חשיבות העניין והנחיצות הגדולה בייסוק בנושא. הרבי התקשר אליי בערב ראש השנה, בעיצומה של עבודת הקודש כדי לשר' חח על הנושא.

החליט לזכר על בנו

מסופר שהורים נכנסו אל כ"ק האדמו"ר מסא' טמאר שליט"א, ודיברו עימו אודות שידוך מסויים לבנם שאם הבחור טענה כי אינו מתאים, והנערה היא כך וכך, וממילא ביקשו להוריד את השידוך. כעבור שלושה ימים נכנסו שוב אותם ההורים לאדמו"ר, הפעם לשם בקשת ברכה על שידוך אותו הם עומדים לסגור. המדובר – אותו שידוך מלפני שלושת ימים...

לשאלת האדמו"ר מה יום מיומיים ושלושה ימים, הסביר האב כי בימים שעברו הוא הלך ללמוד היטב את הבן שלו, ובמקום לברר על המוע' מדת, החליט לברר על המועמד – בנו יקירו... כשהוא עשה זאת הוא הופתע לגלות כל מיני זוויות באישיותו של בנו, עד שהבין כי השידוך שהוצע דווקא מתאים מאוד...

הרב אברהם זאב קריצלר:

ערכנו כינוס ענק לכל ההורים יחד עם השדכנים, ופשוט ביקשנו מהם להציע לכולם. התוצאות המרגשות הגיעו עוד באותו ערב, כששדכנים העלו כמה הצעות להורה שציפה זמן רב שרק יציעו לו, כשששה מתבגרים יושבים בביתו...

במערכת ביררנו את הסיפור, והוא אכן סיפור אמיתי. מה שמוביל אותנו לשאלה הבאה: קורה רבות שהורים לא מעוניינים בכל מיני שידוכים, במחשבה כי השידוך לא מתאים 'לרמה שלהם', המשפחה לא מתאימה, וכדומה.

אך המציאות היא כי פעמים רבות, השידוך דווקא מתאים מאוד, וההורים לא מספיק מכירים את ילדם, ולכן אינם יודעים כי דווקא הצעה זו מתאימה יותר מכל. מה ניתן לעשות בעניין הזה?

מתמקדים ב'תפאורה' המשפחתית

הרב פרחים: זוהי לצערינו בעיה רחבת היקף. ולא רק בגלל שההורים לא מספיק מכירים את הילד, אלא שפעמים רבות ההורים לא מבינים כי הם מחפ' שים שידוך בשביל הילד, לא שידוך עבורם... הדבר גורם שבמקום להבין את אישיותו של הבן או הבת, מתמקדים בצדדים פחות חשובים שרלווני' טיים בעיקר ל'תפאורה' המשפחתית...

והחכמה היא אכן להתבונן אך ורק בטובתו של הילד. הוא זה שהולך להקים את ביתו ולחיות תשר' עים שנים עם עוד מישהו בבית אחד, וכשנתבונן על כך במבט כזה יוקל עלינו לעשות את הבחירות הנכונות...

אולי מתאים לו משהו מעט שונה

מזווית נוספת: כשהורה מחפש משהו מסויים ומדגיש זאת לשדכנים, הם כמובן יעשו כדברו. אבל כשהם לא ימצאו משהו מתאים, ומכל הסיבות הנ' כונות... ההורה יהיה חייב להבין ש'משהו תקוע'... ואולי רק אז יתפכח ויבין מה נכון לעשות. אפשר לומר זאת כך: כל המתבגרים היושבים עדיין בבתיהם ומצפים לזיווגם היו גם כן בחורים מעולים וצעירים שהוריהם לא היו מוכנים לשמוע על שום הצעה שאין לה 'פיטם' 'גארטל' ו'ללא בל' עטלאף..."

למה זה קורה?

ללא הכללה כמובן, אך ברבים מהמקרים אם ההורים היו משכילים בשעתו להבין שמה שמתאים לבנם הוא דווקא משהו מעט שונה, אף אם נוצץ

פחות, היינו מצויים במשבר שידוכים עמוק פחות אגב. במסגרת הפעילות המקיפה שעשינו, יש לנו נציגים מטעם ארגון 'לב אחד' בכל ישיבה וסמינר ואף בקהילות רבות. לפעמים הנציגים ממוסדות הלימוד השונים יוצרים קשר ישיר ביניהם, והם, ללא נגיעות כלל, יודעים באמת להתאים שידוכים מצויינים ומתאימים. וכשהללו מגיעים אל ההורים משני הצדדים עם ההצעה, ומספרים כי מי שמכירים את שני הצדדים בחנו את ההצעה וסבורים שהיא מתאימה – הדבר מפחית מאוד את ההתנגדות.

הפרדוקס של 'זה כלום' עם 'אסור לספר'

הרב בריכטא: אוי, לא תאמינו עד כמה הבעיה כואבת. אצלנו, ב'אפריון' אנו נחשפים לבעיה הזו יותר מכל. מאחר שמטבע הדברים ההצעות הן כאלו בהם בצד השני יש מגבלה בריאותית כלשהי – הרי שההורים המסורים כל כך לטובת בנם לא מוכנים כלל לשמוע על כך, ומחשיבים זאת כעלבון ממש... זה מתחיל עוד בקטנותו של הילד, כשמן השמיים נקבע כי יתמודד עם מגבלה כלשהי. ההורים מסביר' רים לו ש'זה כלום', אך מאידך אסור לו לספר על כך לאף אחד, כי הם מפחדים שאולי זה יפגע בשידר' כים... אינני יודע איך הילד מסתדר עם הפרדוקס של 'זה כלום' ו'אסור לספר'...

למעשה, כשמגיע גיל שידוכים ואנו מציעים הצעה מסויימת, קשה להורים לעכל זאת, אבל אני מסתכל על כך שאני משדך מישהו שיש לו 'כלום' עם מישהי שאין לה 'כלום'...

הרבה סבלנות ואורך רוח

עד כאן בבדיחות הדעת. אבל האמת היא, שאנו יהודים מאמינים בני מאמינים, ויודעים להתח' זק באמונה וביטחון כשהקב"ה מזמן לפתחנו גם נסיונות קשים ומרים. וגם בעניין השידוכים אין טעם להתכחש למציאות - ולגשת אליה בעיניים פקוחות בלי נגיעות, וכשם שהילד שלנו מתמודד עם משהו מסויים, כך הצד שמולנו מתמודד כך. כמובן שהדבר נכון לא רק לגבי שידוכים רפואיים. פעמים רבות הסיבה לעלבון ההורים מההצעה הוא שלבחור יש חסרון אחר ברמת ההתמדה נניח או בכשרונות החברתיים וכדומה – אבל האמת היא שהשדכן גם מודע לחסרונות הללו, ועל פי רוב אם הוא מציע הצעה כזו זה אומר שהוא, כמישהו חיצוני ללא שום נגיעות, משוכנע כי ההצעה מתאימה, וכדאי לפחות לבחון אותה...

שדכן העוסק רבות בשידוכים רפואיים טען בפניי כי מעולם לא סגר שידוך רפואי שמייד בהצעה אמרו לו 'כן'. אבל זה לא מבהיל אותו, הוא יודע שכך הם פני הדברים, ומגיע להצעה עם הרבה סבלנות ואורך רוח.

פעם הצעתי אף אני הצעה כזו, ושני הצדדים לא הסכימו. כל צד הסביר לי בטוב טעם ודעת למה הב' עיה שהם מתמודדים עימה אינה בעיה כל כך גרועה אבל הבעיה של הצד השני, אוהו... אמרתי להם אז: לפחות דבר אחד משותף יש ביניכם, ששניכם לא מסכימים...

לא ניתן להכריח אנשים לעכל את המציאות - הפתרון

למעשה, ב'אפריון' התמודדנו רבות עם הורים שהיה להם קשה לעכל שאלו הם ההצעות שהם מקבלים, ולא השכילו להבין שזה מה שמתאים להם. ועם הזמן הבנו בהנלה, כי לא ניתן להכריח אנשים

לעכל את המציאות.

המערכת שלנו עובדת בצורה כזו: ההורים ממלאים טופס עם פרטי הילד ומה הם מחפשים בצד השני, והמערכת מנסה לאתר על פי קריטריונים מיוחדים שקבענו, הצעה מתאימה. על פי רוב בפעם הראשונה ההורים מחפשים משהו מושלם מכל הב' חינות, אך במציאות אין למערכת כל הצעות להציע, כי גם בצד השני מחפשים משהו מושלם בלי אתר גרים...

כעבור זמן ההורים מבינים שאין הצעות, ואז הם מבינים שעליהם לדת בדרישות ולהכיר בכך כי הם מחפשים שידוך לילדם ועליהם להבין מי בדיוק הילד שלהם ומה כדאי עבורו – וכך הם מגיעים להכרה כי הפריזו בדרישות ומחפשים משהו באמת מתאים, כשהם ממלאים טופס חדש עם דרישות מתאימות, ומשם יוצאים פירות ופירי פירות מובחרים ב"ה, במסלול שהתווה הקב"ה דווקא לגיבורי הכוח שזכו לקבל התמודדות מן השמיים.

במערכת הכרנו בכך שזהו 'תהליך' שאורך זמן, ואין לנו יכולת לקצר אותו כי זה תלוי אך ורק בהפנ' מה של ההורים, ואנו פועלים על מנת כן.

אומר אפילו יותר מכך, קרה לא פעם שהצעתי שיי דוכים מתאימים מכל בחינה, אבל 'אדם קרוב אצל עצמו' וההורים הורידו את ההצעות ההלו, ואני אפיר לו לא כעסתי. כי אני מבין את ההתמודדות הגדולה של ההורים, ומאחל לכל עם ישראל לבלי יכירו כלל את ההתמודדות הזו מקרוב...

הסיבה שרואים רק בצד השני בעיה

הרב פיקסלר מוסיף: בנוגע למה שאמר הרב בריי כטא אני רוצה לציין מה ששמעתי מהאדמו"ר מסא' דיגורא זצ"ל שאמר שהורים שמתכחשים לאתגר של ילדם ורואים רק בצד השני בעיה, אין זה משום שהם משקרים או עוורים למציאות. אלא משום שהם באמת התרגלו במהלך השנים להתמודדות המסייומת שנגזר עליהם משמיים, אבל ההתמודדות של הצד השני נראה להם כמשהו בלתי עביר ומל־חיץ. הם אינם מודעים שבצד השני זה בדיוק ככה, גם הם התרגלו לאתגר המסויים שלהם, אבל האתגר של הצד הראשון זה מה שמלחיץ אותם במאות...

כך שלמעשה קורה שהורים מורידים שידוכים המתאימים לילדיהם, אך ורק בגלל אי הכרה במי ציאות בלי נגיעות, וחבל...

אך עצם הדברים נכונים כל כך, נכונים עד כאב... קרה לי יותר מפעם אחת ששני הצדדים צנקו עליי. כל אחד נפגע מזה שבכלל מציעים לו את הצד השני... זה באמת אתגר, כי אנו מבקשים מההורה לחשוב על בנו או בתו, עצם מעצמו ובשר מבשרו – כאילו שהוא מיישהו חיצוני. אבל מצד שני לטובת ההורים ולטובת ילדם, חייבים לעשות זאת למרות הקושי...

למה אמרו שהוא הבחור הכי טוב – על זה אני לא יכול לשתוק

אספר כאן סיפור שיכול להמחיש במעט את הר' קודה המדוברת. יש לי חבר, גביר ידוע, שמחזיק מר סדות תורה מהונו. בנו הבחור למד בישיבה שהאבא מימן את הוצאותיה, וביום מן הימים הוצרך צוות הישיבה להוציא את הבחור מהישיבה לאחר שבאו מים עד נפש ולא נותר לפניהם ברירות... האב עצר מיד את הוראת הקבע שלו לאותו מוסד. ולא בגלל שהם הוציאו את הבן שלו. הוא אמר לי אז כך: על זה שזרקו את בני מהישיבה, אין לי טענות. אני מבין שלפעמים זה מה שמוטל על

הרב צבי בריכטא:

דבר נוסף שנותן המון כוח, הוא הכרת הטוב. בפורים האחרון קיבלתי משלוח מנות עם ברכה מכל הלב, כשהשם החתום בתחתית הברכה היה מורכב מ...

הרב צבי בריכטא

צוות הישיבה לעשות. אבל על זה שלאורך כל השנים האחרונות, כולל בשבועות האחרונים – כשהתקשר רתי להתעניין אודות מצבו של בני אמרו לי שהוא הבחור 'הכי טוב בישיבה' – על זה אני לא יכול לשר תוק!

הוא אמר לי בכאב: וכי בגלל שאני תורם להם כסף אסור לי לדעת את המצב האמיתי של בני? ולו יהא זה מצב בלתי מרנין!

בסיפור הנ"ל, האבא לא הכיר באמת את מצב בנו, הוא היה בטוח שהוא יושב ולומד, כפי אשר טען מצג השווא שבנו לכבודו צוות הישיבה, בעוד שבמציאות האמת הייתה הפוכה.

כמובן שזה סיפור לא סטנדרטי, אבל זה ממחיש עד כמה הורים לא מודעים לפעמים למצב האמיתי של ילדם, כשהוא באמת 'הוא' ולא משחק משחקים לכבוד ההורים...

מי שנמצא בשידוכים הוא הילד לא ההורה

הרב קריצלר: אכן, זוהי אחת מהפעילויות שבהן אנו נוקטים בארגון לשם צמצום מצוקת השידוכים.

אנו פועלים להחדיר אצל ההורים את הנקודה הזו, כי זהו אכן אבן גנף משמעותי ברבים מהמקרים. ההורים צריכים להפנים כי הם כבר עברו את גיל השידוכים לפני עשרים שנה ומעלה. עתה, מי שעובר את השלב הזה הוא ילדם, ולא הם...

עם זאת, אנו מדגישים לשדכנים לבלי יבהלו מת' גובות לא הולמות – דווקא בגלל הנקודה שהועלתה. אנו מסבירים לשדכנים, כי כשלא מדובר בבחור צעיר שזה עתה החל לשמוע שידוכים, והשדכנים מבינים לפעמים כי הגיע הזמן להציע שידוכים מער לים אך כאלו שהברק סביבם מעומעם, הרי שההורה לפעמים יכול ממש להיפגע מעצם ההצעה.

לכן, חשוב לנו לתת כוח לשדכנים, ולתת להם מראש את הכלים וההבנה כי לא מדובר בתיווך דיי רות בו אדם יכול להסביר לך בטוב טעם ודעת כי יחידת דיור לא מתאימה למשפחה עם תשע עשרה ילדים... מדובר בדיני נפשות ממש, ולכן – אל לו לשר דכן להיבהל מדחיות, וההורה בעצמו יבין עם הזמן אל נכון, כי ייתכן שדווקא השידוך הפחות 'זוהר' הוא המתאים לבנו או בתו, וכפי שהוכיחה המציאות עשר רות פעמים.

סיבת ההתפרצות

אך לגבי מציע ההצעה, והדברים אמורים כמובן לא רק לשדכנים מנוסים אלא לכל מי שמציע הצעת שידוך ומקבל קיתון של שופכין – עליו לדעת כי לא הכעס על ההצעה שלך דווקא מדברת מתוך גרונו של האב הכאוב, כי אם, ברבים מהמקרים, העובדה כי מעל מחצית השנה לא קיבל שום הצעה היא זו שגר רמת לו להתפרץ, ולוואי לא יתנסה בכך שום יהודי... אחד הנוכחים מוסיף על דבריו הנכוחים של הרב קריצלר, כי האדמו"ר מצאנז אמר שאם ילד מתחצף למלמד והמלמד נפגע מכך – אסור לו להיות מחנך. והסיבה לכך היא שילד שמתחצף אינו מתחצף כלל אל המלמד כאישיות, אלא הוא מתריס ומתחצף בפני המושג 'מלמד' ואין כוונתו כלל לאדם מסויים...

כך גם לגבי שדכנים הסופגים מידי פעם צעקות וכדומה, אל להם לקחת את העניין בפן אישי ורגשי...

מה מתאים לבחור ולא מה מתאים להורה

הרב בלומנטל: בחזרה לשאלה שנשאלה – אצליי נו בקהילה ערכנו כינוס מיוחד בכדי להסביר להורים כי עליהם להבין באמת את ילדיהם ולדעת מה מתאים 'להם', ולא מה רצוי בפני ההורים...

היה לי פעם סיפור עם הורה שהתעקש כי השיי דוך שאני מציע אינו מתאים ובנו יקירו הוא מושלם

במיוחד בנושא מסויים שסברתי כי המציאות שונה במקצת, ולטובתו כדאי לו לקחת גם עזר כנגדו איננה מושלמת בנושא ההוא. לאחר שנלאיתי מלהתווכח עימו אמרתי לו: אתה מכיר את הילד שלך מזה שפעם בחדושיים הוא מגיע לשבת הביתה. אני מציע לך, תתקשר למשגיח שלו, לחברי החדר שלו, מי שמכירים אותו באופן יומיומי, ותשאל אותם. אפילו בצורה אנונימית... אני מאמין שתופתע מהתוצאות... ההבנה צריכה להיות פשוטה. אם אכן יתברר שמחשבת השדכנים היתה נכונה, הרי שעם הגיל מה שנראה בעיניכם בעיה ואתם מתכחשים לו כרגע בכל תוקף – רק ילך ויתחדד, זה רק יעמיק...

לכן, כדאי להורים לחשוב בצורה חיצונית מי הוא באמת ילדם ומה הוא צריך – ויפה שעה אחת קודם...

הרב פיקסלר הזכיר מקודם את העובדה שלפער מים שני הצדדים מרגישים נפגעים מהצעה כזו או אחרת. אני יכול לספר כאן המון דוגמאות שכל צד הסביר בטוב טעם ודעת למה האתגר שלהם לא מורגש אבל האתגר של הצד השני הוא אתגר שאי אפשר לחיות עימו...

אך כמובן שמפאת הרגישות לא באמת שייך לספר סיפורים כאלו על במה מכובדת. אציין רק למקרה אחד שהיה לי לאחרונה. צד אחד התמודד עם צליאק, והסביר לי שהאשה תכין לעצמה ארר חות וזה שהיא סובלת מצליאק לא ישפיע כלום על השידוך, אבל הצד השני, הרי זו בעיה הניכרת לעין וכל המשפחה תסבול מזה בושות נוראות...

הצד השני לעומת זאת, הסביר לי בשכנוע פנימי עמוק כי הבעיה של הבחור היא בעיה שנוגעת רק לו עצמו. אבל צליאק? הרי עם זה המשפחה כולה צריכה להתמודד, כי חסר ארוחות ומאכלים טעימים וכיוצא...

לאחרונה יש יותר ויותר מקרים של צליאק, כך שהיום זה כבר לא בושה כל כך, ולכן לא היססתי לספר את הסיפור. אבל גם בכל מיני אתגרים למי־ניהם, כל אחד משוכנע שהוא מסתדר היטב, ורק לצד השני יש בעיה בעוד שהצד השני משוכנע בדיוק להיפך...

מה לעשות, לפעמים דווקא השדכן שבא מבחוץ וללא נגיעות – הוא זה שצודק וידוע מה מתאים למה...

אחד הנוכחים מספר כי כ"ק האדמו"ר מרחמסט"ר ריווקא הזמין פעם מיישהו למלווה מלכה, כשהלה לא הבין למה זכה להזמנה כזו. בעת הסעודה דיבר איתו האדמו"ר קשות על כך שבמקום לחפש שידוך לבנו

הוא מחפש שידוך לעצמו...

הלה, הפנים את היטב את מה שאמר לו האדמו"ר, ואכן, כעבור שבועות ספורים סגר שידוך למזל טוב.

מציב בפני ההורים מראה את שאר העבודה הוא עושה מעצמו

הרב פרוטובין: בתור מי שמנסיונו מודע היטב לבעיה הכואבת המדוברת, אני מנסה מלכתחילה למנוע את התנגדות ההורים להצעות מתאימות ככל ששייך.

כשאני מתקשר להורה לבחור השיחה נראית כך: שלום וברכה, האם תוכל לספר לי קצת על הבן שלך? מה אתה מחפש בשבילו?

כמובן שבשלב הזה ההורה 'שופך' את חלומותיו, ומתאר את הבת כלילת המעלות שמתאימה כשידוך לבנו, 'אידישע מאמע' בהתגלמותה.

ואז, במקום להתנגש עם חלומותיו ורצונותיו של האב, אני 'מעביר את הכדור למגרש שלו', ושואל: אז אתה אומר שאתה מחפש 'חניוקישע שידוך'? אשה שתסכים ותרצה שבנך יקום מידי יום 'פארטאג'ס', יישאר בבין הסדרים בבית המדרש, ויחזור רק בעשר בערב?

בשלב הזה האבא נבהל מעט ואומר (בחלק מה־מקרים כמובן...): לא, לא, לא. לוא לזה התכוונתי. התכוונתי רק שאני רוצה כלה יראת שמיים, שמורה. רגע, אני אומר, בבין הזמנים הבן שלך ירצה לנסוע לצפון לכמה ימים?

וראי, אומר האבא. הוא בחור ירא שמים ומתמיד, אבל גם ענייני נסיעות לצפון וכד' אינם זרים לו...

אחרי שיחה כזו, גם אני וגם האבא ברורים הרבה יותר אודות זהות המדוברת המתאימה, וכל זאת ללא שום התנגשות עם רצונות האב. אני בעצם משמיע בפני האב את מה שהוא אמר, ואז, כשהוא שומע את זה ממיישהו חיצוני הוא קולט בעצמו שלא בטוח שזה מה שהוא אכן מחפש, ואולי לבנו היקר והירא שמים (באמת!) מתאים כלה מעט פחות 'חניוקיש'... ובמילה אחת: אני מציב בפני ההורים מראה, משם הם עושים בעצמם את כל העבודה...

לאחר 'תיאום ציפיות' כזוה, הרי שמהלך ההצ'עות, גם אם אני מציע משהו שלא מתאים לאבא, הוא ממש לא נפגע או מתעצבן, אלא אומר לי ברוגע ובהבנה שהוא מחפש משהו 'טיפה' שונה...

אשה לבני ליצחק ולא עבורי

הרב הנדלר: הזכירו כאן כמה פעמים את העניין שהורים צריכים לחפש שידוך לבנם ולא עבורם... בשנה שעברה, באמירת התורה של פרשת 'חיי שרה', הזכיר האדמו"ר ווארט על העניין הזה. בתורתינו הקדושה מסופר, כששלח אברהם אבינו את אליעזר עבדו לחפש שידוך ליצחק, הוא ציוה עליו 'ולקחת אשה לבני יצחק'. כי אכן, כשמחפשים שידוך, זה צריך להיות 'לבני ליצחק', ולא עבורי...

כל הורה המחפש שידוך, ישים לנגד עיניו את בנו, 'בני מוישל'ה' 'בני זאב', וכיוצא... אך מצד שני, אני אומר לשדכנים שחלק מהתה־ליך הוא לשמוע את ה'לא' הנחרץ מפי ההורים... לא שידוך אחד ולא שניים התחילו עם לא אחד גדול, והצמיח לבסוף פירות עסיסיים ונפלאים...

אחרית דבר

הדבר הראשון שיש לכתוב תחת הכותרת שמכ־רזיח 'אחרית דבר' הוא, שאין זה שהשוורות הבאות הן אכן אחרית דבר, וזאת מהסיבה הפשוטה כי הכ־

תבה שזה עתה סיימתם לקרוא היא רק חלק ראשון מפרוייקט השידוכים שערכנו, ובשבוע הבא נביא לפניכם אי"ה את החלק השני והמרתק לא פחות העוסק בנושא מזוויות נוספות ומיוחדות.

אך רגע לפני שאנו נפרדים, כדאי לספר כי כבר מהפאנל שכינסנו, צמחו פירות נפלאים שאת חלקם נחשוף לפניכם ממש בעוד רגע.

מלבד התועלת העצומה, בהעלאת האתגרים השונים לעומתם הפתרונות והמהלכים המפתי־עים אותם נוקטים שדכנים ומנהלי הארגונים כפי שגוללנו על הכתב בארוכה – צמחה גם תועלת מופלאה באיחוד השורות בין השדכנים וסיכומים על שיתופי פעולה פורצי דרך ופרוייקטים משות־פים.

כך למשל, הרב פרחים יו"ר ארגון 'לב אחד' חשף בפני המשתתפים את התוכנה הממוחשבת המיוחדת שפותחה בעלות של מאות אלפי שק־לים, ומצמצמת משמעותית את מצוקת השידוכים באמצעות שלל פיתוחים ייחודיים.

כל שם מסומן בצבע אחר, שם שקיבל הצעה בחודש האחרון יסומן אוטומטית בצבע ירוק. שם שקיבל הצעה בתוך שלושת החודשים האחרונים אך מעל לחודש יסומן בצבע כתום, ושם שעברו עליו שלושה חודשים בלי טלפון משדכני 'לב אחד' ייעבע אדום. כך מבטיחים כי לא יהיו הורים שיי שבו בביתם בציפייה לטלפון משדכן שרק יואיל להציע הצעה...

יותר מכך – הארגון מפעיל מחלקה מיוחדת המאתרת את השידוכים הבודדים שעבר עליהם מעל חצי שנה ללא טלפונים, ומסומן בצבע אדום־שחור, ושדכניות המחלקה מתקשרות אל המשפ־חות הללו ופועלות גדולות ונצורות.

הוא משתף גם, כי כשהחלו לפעול עם ישיבת שכר שכיר הצטרפה הרבנית של ראש הישיבה לצ־וות השדכניות, וסיפרה כי כשהתקשר להורים של בחור מהישיבה היא נדהמה לשמוע מעבר לקו בכי היסטרי שנמשך 20 שניות. היא נבהלה מאוד ולא ידעה כיצד להגיב, רק כשהסתיים הבכי סיפרה כי שנתיים(!) לא פנו אליהם בהצעות...

כדי לא ליצור מצג כי רק ה'בעייתיים' נרשמים למאגר, ערך הארגון בתחילת הפעילות כינוס לגדולי הדור וגדולי ראשי הישיבות שרשמו את נכדיהם ונכדותיהם למאגר, ובכך המחישו לכלל הציבור כי כך נכון לעשות.

הנתונים שהוא מציג בפנינו, מדהימים: 22,800 שמות של בחורים ונערות רשומים במאגר. 730 שדכנים פעילים העוסקים ללא הרף בהקמת בתים בישראל, ועוד היד נטויה.

גם הפעילות מול השדכנים מדהימה ומפתיעה. כל שדכן מקבל 'נקודות' לפי צורת הפעילות שלו. עם עצם פתיחת התוכנה הוא מקבל כמה נקודות, על כל טלפון או הצעה נקודות נוספות, וכן הלאה. השדכן יכול לראות כמה נקודות צבר מתחילת החודש ובמשך היסטוריית הפעילות כולה, ויכול אף להשוות זאת לשדכנים אחרים.

שדכן שבצר בחודש מעל 600 נקודות יקבל תשר לום נוסף, ללא קשר למספר השידוכים שסגר...

זאת, יחד עם עוד שלל רעיונות שחשף הרב פרחים ושאר הישובים סביב השולחן, יצר שיחות משותפות שנמשכו הרבה מעבר לשיחה שלנו בס־לון הבני ברקי, ואנו תקווה כי יפעלו את פעולתן לצמצום המצוקה הנוראה – והיה זה שכרינו!

המשך יופיע אי"ה בגליון הבא

הפרק הראשון בסדרה שהתפרסם בגליון העבר, הכה ב"ה גלים נרחבים, ורבים אומרים מי יראנו טוב, לעלות ולהתעלות בתורה הקדושה בדרך הלימוד של מרן החזו"א.
הפרק שלפנינו מוקדש לדמותו של הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל, שהוכר כראש לכל תלמידי החזון איש, פירוט מפורט ביתר שאת וביתר עז, לדרך לימודו של מרן החזו"א, גם למי שלא הורגל בכך כ"כ.

הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל בעל "חידושים וביאורים"

הזאת החזו"א רצה ללמד שרק בצורה הזו ורק כך אפשר לגדול בתורה, וכך לומדים חצי שנה או כמה חדשים ואח"כ אפשר כבר לנסוע כל החיים.

ואחרי שכבר לומדים את כל הגמ' בצורה הזאת. עכשיו בא נראה בראשונים איך הם למדו את הגמרא, ואז יש הבנה אחרת ברש"י, הבנה אחרת בתוס', ברמב"ן, ברשב"א, מתברר ננים בכל מלה שיש בראשונים שיש בזה הבנה אחרת לגמרי, אחרי שעוברים ומתחילים לה' בין את כל העומק של הגמ' ויש תמונה אחרת על כל מה שלמדנו פה, אז הראשונים ממש קרובים אלינו, רואים כבר בכל מלה מה הם מתכוונים.

ואחרי שלומדים את הראשונים אז הולכים לשולחן ערוך, ולראות אם השולחן ערוך גם הבין כמונו, ואם הפוסקים שמסביב אם גם הם הולכים כמו שאנחנו.

ועל צורת הלימוד הזאת זה מה שחז"ל הת' כוונו שתורה מתשת כוחו של אדם, כבר אין לאדם כח לעיין ולבדוק כל דבר, והלימוד הזה זה מה שהקב"ה מחכה מאתנו ודורש מאתנו אם בחוקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה.

חתנו הגאון רבי ישראל מנחם הירשפלד שליט"א מראשי ישיבת זכרון יעקב מספר (מילי דבי מדרשא - תשע"ה עמ' קמ"ב, מילי דהספידא עמ' צ"ו-צח):

הרב זללה"ה (הגר"ח גריינימן) ה' מספר על עצמו, שהתחלת הצמיחה שלו ה' ללמוד חברותא עם הרב"ה, החזו"א! הייתי ילד בערך בגיל שלוש עשרה, לפני כן הרב"ה שלח אותי ללמוד בלומז'א, ויום אחד הוא קרא לי בא נלמד חברותא! והרב (הגר"ח גריינימן) סיפר לנו תיאור חי, כיצד היה נראה הלימוד, מבוקר ועד ערב! הוא סיפר לנו מושגים בשר' קיעות בלימוד, לא סדר א', לא סדר ב', לא סדר ג', ולא סדר ד'! לא מושג של שעון, ולא מושג של סדרים, אלא יומם ולילה, יומם ולילה במשך כמה חודשים!

והחזו"א דרש ממנו לשנן בפה המון פעמים את כל הסוגיא, וביאר לו שזה מה שנקרא בלשון חז"ל במ"ח קניינים – "עריכת שפתיים"! והרב ה' מסביר לנו שהמושג "עריכת שפתיים", הכ' וונה היא שכל מה שלומדים בגמ', הכל לסדר לערוך ולשנן את זה בשפתיים, ולהסביר כמו שמסבירים לילד קטן, מבראשית, בלי להתעייף, עוד פעם מהתחלה לפי סדר! לפי סדר כפשוטו, מתחילה מהחומש, ואח"כ המשנה, ואח"כ הגמ', עד השורה בגמ' שאנחנו עכשיו אוחזים.

הם למדו באותה תקופה מסכת מנחות, ורק כדי להמחיש בתור משל, כשלומדים במנחות את הסוגיא של מנחת העומר, מתחילים כן: יש פרשה בחומש של מנחת העומר, שביום

בעמל שמתיש את כל הכוחות עם כל הק' נינים שכתוב במשנה: פת במלח תאכל וחיי צער תחיל, והלימוד ה' - מה שאנחנו צריכים ללמוד מזה, זה לא ללמוד ולדעת ולזוז הלאה, אלא כל שורה בגמ' וכל דין שבגמ' לפרש אותו ולדבר על זה, אפי' כשיושב לבד, לדבר כמו שאתה יושב עם מי שהוא, לא כמו שאתה מדבר עם מי שכבר יודע משהו, אלא כמו שאתה מתחיל לדבר עם גר שלא יודע כלום. הוא התחיל להסביר לו תמיד מהתחלה, מה כתוב בתורה, מה כתוב במשנה, ומה כתוב בגמרא, מה התחדש לנו, כמה אפשר רויות אפשר להגיד פה לא כמו בגמ', אחרי שכבר אמרת פעם אחת וכבר ראית שיש לך אפשרויות להגיד לא כמו בגמ', להתחיל שוב מהתחלה פעם שני', חוזרים עוד הפעם על זה, ובפעם השני' רואים שיש עוד אפשרויות להגיד.

אחרי הפעם השני' כבר רואים יותר ונהי' כבר יותר אור בגמ', ורואים עוד יותר חידור שים שהתחדשו, ורואים שמה שכתוב כאן עכשיו בגמ' זה הרבה יותר ממה שחשבנו קודם ורואים שיש עוד אפשרויות להגיד.

ואז החזו"א אמר עכשיו בא נלמד פעם שלישית, עוד הפעם מתחיל מהתחלה, ועוד פעם להגיד מה כתוב פה ומה התחדש פה ואח"כ מבינים עוד יותר טוב, וככה כל יום או כמה פעמים ביום, על כל דין ועל כל מימרא שבגמ', לחזור על זה כמה פעמים, וכל פעם לראות מה התחדש, ואחרי כל זה, אחרי כל הפעמים שחוזרים על זה, עכשיו בא נראה מה הגמ' אמרה, למה הגמ' לא אמרה כך ולמה לא כך, לעיין ולחשוב על כל מה שאמרנו עד עכשיו למה זה יורד ולמה זה יורד, ובצורה

הגאון רבי חיים שאול גריינימן זצ"ל היה בן אחותו של מרן החזו"א, נולד בוילנא בשנת תרפ"ו בבית הוריו שחיו בבית אחד עם מרן החזון איש.

דודו הגדול גידלו והשקיע בו כל כוחותיו, עד שהתבלט הגר"ח בגיל צעיר כאחד שהוא משכמו ומעלה גבוה ועולה על כולם.

הרבה מתלמידי מרן החזו"א ראו בו את מורם ורבים וממשיך דרכו של החזו"א, בדרך הלימוד, ובשאר עניינים, הסתופפו בצילו והכירוהו כמנהיג ומורה הדרך וכגדול מכולם. נסתלק בשביעי של פסח שנת תשע"ה.

גדול מנחילי דרך הלימוד דהחזו"א

מתוך תלמידי מרן החזו"א הנחיל הגר"ח גריינימן זצ"ל באופן שיטתי את דרך דודו מרן החזו"א לתלמידים ותלמידי תלמידים, ואף הקים ישיבה מיוחדת (בנוסף לישיבת סלבודקה) בה לומדים בדרך הלימוד של מרן החזו"א; ישיבת זכרון מיכאל - זכרון יעקב. השאיר אחריו במכתביו הדרכה מסודרת איך ללמוד בשיטת החזון איש, שיצאו לאור אחר פטירתו בב' כרכים "מכתבי התעוררות".

הסתרתו יחד שלשת רבעי שנה

בילדותו השקיע בו דודו מרן החזו"א כר חות עצומים כדי לגדלו לגדול בתורה. אחיו הגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א תיאר זאת בהספדו בלילה ("מילי דהספידא עמ' כב):

ידוע שמרן זללה"ה לימדו וגידלו מילדותו, ובבחרותו לקח אותו למקום שהסתתר שם, ולמד עמו ברציפות יומם ולילה כשלשת רבעי שנה, כמדומה כל מסכתות חגיגה ושבעות

וחצי מנחות, כמו ששמעתי מפיו פעם, ובאותה תקופה נתעלה מאוד, ונחלש ביותר מעמלו בתורה, וגם כי לא אכל אלא שיירי מאכלו של מרן, ומאז אימ' צו מרן זללה"ה ביותר, והיה חביב לפניו עד מאוד, כי זכה לכוין לדעתו במהלך הלימוד, וחידש מעצמו כדעתו וכלבבו על דרך רבו, ומסר לו שערי חכמה וכל במכתב להוריו שהוא בקי ברוב הש"ס ובייחוד בסדר קדשים ובסוף ימיו אמר עליו לאמי מורתי ע"ה אחותו של מרן שהקב"ה כבר הכין גדול לדור הבא.

כמו שאתה מתחיל לדבר עם גר שלא יודע כלום

בנו הרה"ג רבי יוסף גריינימן שליט"א בהספדו במלאת השלשים, מתאר (מילי דהספידא עמ' מט):

החזון איש לקח אותו כבחור בגיל בר מצוה, הוא ראה שאפשר לבנות פה משהו גדול, הוא לקח אותו לכמה חודשים ללמד אותו את הדרך לימוד

דרך הלימוד של מרן החזון איש ובית מדרשו

מרן החזו"א זיע"א העמיד וחינך תלמידים בדרך הלימוד הייחודית שלו.

גליון "עטרת" בפרוייקט מיוחד, מנסה לשרטט קוים לדרך לימודו הייחודית שהייתה עצם הלז של תלמידיו וההולכים בדרכו עד עצם היום הזה.

הגאונים האדירים: רבי אברהם יעקב ויינר, רבי שאול ברזם, רבי שאול קוסובסקי-שחור, רבי משה יהושע לנדא, רבי שמריהו גריינימן, רבי משה יצחק דויטש, רבי חיים ברים, רבי גדליה נדל, רבי רפאל יצחק וסרמן, רבי יהודה שפירא, רבי חיים גריינימן, רבי נתן שולמן, רבי יחזקאל ברטלר, רבי אריה איברהםס, רבי מנדל אטיק, רבי יהודה בויאר זללה"ה (לפי סדר הסתלקותם).

• פרק ב' בסדרה •

מאת: הרב צ. ברים

השני של פסח מקריבים מנחת העומר, והוא מתיר את החדש, ועל זה יש בגמ' מירמא של רב, שאם קמץ שלא לשמה, ה"ז פסולה, ועל זה הגמ' שואלת שאלה, ועל זה יש את דברי התוספות, ועכשיו נתקענו בתוספות ולא מבינים, ומעיינים ומעיינים ומנסים למצוא דרך, וזה התקע.

ואז מתחילים שוב פעם מהתחלה. והחזו"א דורש ממנו לשון בפה: בחומש יש מנחת העומר, ומביאים את זה ביום השני של הפסח, והתפקיד שלו זה להתיר את החדש, ועל זה יש מימרא מחודשת של רב, ועל זה הגמ' שואלת, ועל זה התוספות, ועכשיו אנחנו בנקודה הזאת, מנסים למצוא דרך בהבנת התוס'!

אם אתה לומד את הסוגיא בצורה מסודרת, ולא טועה בטעויות יסודיות מההתחלה, ולא מדלג על שלבים, ואינך מתבלבל, ואינך מדלג על דברים שאין לך לגם, עד הנקודה שאתה אווז, אז יש לקוות שתמצא את הדרך הנכונה!

והנה מצינו תשובה שנראית די נכונה, ואז החזו"א שוב דורש ממנו קנין "עריכת השפ" תיים"! תשון בפה שוב פעם מההתחלה: יש בחומש מנחת העומר, ומקריבים אות ביום

השני, ויש לזה תפקיד להתיר את החדש, וכו' וכו', עד הענין האחרון שלמדנו! וכך לפי סדר, חודשים חודשים, במשך כמה חודשים רצוף, כך היה סדר הלימוד! ולזה החזו"א ה' קורא "עריכת שפתיים"! בכל חזרה חדשה מגלים עוד זוויות, מגלים עוד שלבים, מגלים עוד דברים שלא חשבת מראש! הסוגיות בגמ' מאוד עשירות, מאד מורכבות, וני כלל בהם הרבה זוויות, ואילו יכולת התפיסה של האדם היא מאד מוגבלת, וקשה לו לקלוט בבת אחת את כל הזוויות והצדדים, וא"כ הדרך איך לה' תגבר על ההגבלה האנושית של השכל, זה הרבה חזרות ושינון מהתחלה, שבפעם הראשונה נכנס לראש רק הבנה ראשונית, ואת הזוויות החדשות עדיין אינו קולט, ובפעם השני' מגלה עוד זוויות וצדדים, ובפעם השלישית עוד יותר, וכך האדם מתפתח, וקולט את מעמקי הסוגיא.

והרב (הגר"ח גריינימן) סיפר שפ"א אחרי כמה חזרות ושינון בפה, החזו"א אמר לי עוד פעם לה' זור! ואמרתני אני לא יכול יותר! והחזו"א ענה לי: אבל לשמוע זה יותר קשה! לשמוע אותך מהתח' לה, עוד פעם, ועוד פעם, זה עוד יותר קשה! והרב אמר על עצמו, שהאמת היא שלא הבנתי את זה אז, למה לשמוע זה יותר קשה, עד שה' לי ילדים בעצמי, ואז ראיתי כמה לשמוע זה יותר קשה...

וזה נקרא קנין "עריכת שפתיים"!

כלילא דזורדי

עודו בבחרותו בשנת תש"ז הו"ל את ספרו "כלילא דזורדא" על הלכות בית הבחירה להרמב"ם. ספר שעשה רושם גדול בעולם התורה, ומרן החזו"א עיטרו בהגהותיו.

נשא את בת הגאון רבי ישראל לוריא (רוטמן) זצ"ל שהיה מר"ץ דעדתנו, והשיא את בנותיו לתלמידי חכמים גדולי הדור; הגאון רבי אברהם יעקב זלזניק זצ"ל ראש ישיבת עץ חיים. הגאון רבי אב"ר הם יעקב וויינר זצ"ל תלמיד מרן החזו"א. הגאון רבי חיים אהרן טורצ'ין זצ"ל מתלמידי מרן הגרי"ז מבריסק וראש ישיבת מצוינים. הגאון רבי יעקב זוקובסקי זצ"ל ראש כולל הלפרין ב"ב.

חידושים וביאורים

בימי אברכותו המוקדמים כבר החל להוציא לאור את סדרת כרכי "חידושים וביאורים" שיצאה על כל חלקי התורה מברכות ועד עוקצין. החיבור הראשון היה על מסכת נדה, שנלמדה על ידו בתכלית העיון עד למסקנת ההלכה והעלה הדברים על הכתב כפי שנתחנך ע"י מרן החזו"א. כששמע מרן החזו"א על כך שיש לו כתבים על מס' נדה ציווה עליו להדפיסם, והוא צייט והד' פיסו כך כמות שהוא מבלי לעבור עליו עוד פעם לפני ההדפסה. לפני ההדפסה עבר מרן החזו"א על הספר וישב לברר כל דבר חידוש, ואף העיר הע' רות כדרכה של תורה ונדפסו בגליון בפ"ע. החזו"א התייחס אל ספרו כאל ספר של אחד מגדולי האחרונים.

סדר הלימוד כך הוא

במכתביו מצינו הדרכות מפורטות בדרך הלימוד שסלל מרן החזו"א:

להלן סדרת מכתבים שנדפסו בב' כרכי 'מכתבי התעוררות' (שיצאו לאחר הסתלקותו), הכוללים את כל היסודות, הפך בה והפך בה:

דע כי עיקר התנשאות האדם הוא ע"י הלימוד בעיון. ושעה אחת בעיון יפה מכמה שעות מקופיא, וכל סגולות התורה נאמרו על היגע בה כמש"כ מרן זללה"ה, וגם נעימות התורה והרגשת שמחה פנימית הוא בהבנה עמוקה של התורה שניתנה מסיני, ככל שמעמיקים בה מוסיפה טעם. סדר העיון כך הוא, כל דין השני בגמרא, להק' דים לחשוב עליו מה ראוי לדון בו אילוץ שנאמר בגמרא, איזה צדדים אפשריים לומר, ואיזה מהם יותר מסתברים, ואח"כ להבין למה בחרו בגמרא בצד זה ולמה מיאנו באחרים, ואם יש מחלוקת בגמרא או בראשונים ג"כ יש להקדים לחשוב מה הם הקושיים לפירוש זה ולמה מר לא אמר כמר, והעיקר להשתדל להגיע להבנה ברורה ולא מעורר פלח, ולא להסכים מתוך אונס מאחר שכתוב כך, אלא להתאמץ להבין כי כך באמת ראוי להיות, גם אילו לא נתפרש הדבר בגמרא או בראשונים.

חושבני שראוי שתקבע לך כל יום שעה או שעותיים להתבונן בעיון בסוגיא שאתה עוסק, מבלי חברותא, אלא לבדך, ורצוי בשינון שפתיים את הדברים הנידונים מתחלתם, שזה מעורר את הבהירות במחשבה ומרן זללה"ה 'אומר שזהו קנין עריכת שפתיים שנשנה בפ"ו דאבות בארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם.

והרי כמה דוגמאות.

גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין, הוי שונה בפ"ק, אם בא גוי קטן להתגייר בפני ב"ד רשאים ב"ד לגיירו ולהטבילו, ומיד עולה במחשבתך, וכי רצונו של קטן אית ביה מששא, וכי ב"ד חוטפין כל הק' טנים של נכרים ומגיירים אותם, ואם אביו בא עמו הרי התם מטבילין אותו על דעת אביו כמבואר בגמרא, ועל כרחך לפרש בשאמו או שאר קרובים שלו מבקשים לגיירו עמהם, ויש לעיין לפי דמסיק משום זקין למה באמת לא גיירו ב"ד כל קטני נכרים שאין אביהם מעכב, ולמדנו דלא אמרינן קטן ניחא לי' במאי דעבדה אימיה, אבל מכל מקום על דעת ב"ד מהני משום דזכות הוא לו, ולמדנו דעל דעת אביו מהני אפילו אין זה זכות, דלעולם ניחא ליה במאי דעבד אביו, ויש לברר אם יכול למחות כשהגדיל אם גיירו אביו, דאפשר דרך בבית דין יכול למחות, ולמה אם הגדילו שעה אחת שוב אינם יכולים למ' חות, ואיך הדין בכל דבר שזכין לאדם שלא בפניו אם יכול למחות כשנודע לו, ואם שתק כשנודע לו ומיחה אחר כך.

ולא עליו המלאכה לגמור לברר כל ספק וספק עד תומו, והעיקר לעורר פעולת המחשבה להבין צדדי הספקות ולרשמש לזכרון.

וכן בסוגיא דמשארתני וכו', לברר מה ראוי לדון בספק שנפל במקח לאחר שנקנה אם היה מקח טעות, ואי מהני כאן ברי אף שהוא גרוע, או חזקת הגוף או חזקת צדקת, או מיגו, ובמוכת עץ מאי מיגו איכא, ואי חשיבא מיגו להוציא, ובפלר גתא דר' יוחנן ור"א י"ג א', לברר כל האפשרויות שבמשנה שתרדיו בטענת מו"ע בין אי מו"ע יש לה מאתיים או מנה, בין אם כנסה בחזקת בתולה ונמצאת מו"ע יש לה מאתיים או מנה או כלום, וכן ונמצאת מו"ע יש לה מאתיים או מנה או כלום, וכן בגמרא בעולה, ובראיה מדברת למה לא מהני ספק ספיקא שמא לא נבעלה, ושמא היה כשר, ולמה אוסרים אותה מספק, ובכל אלו המשניות מה הדין אם היא נשתטית ואינה אומרת כלום, אם גובה כתובה, או אם נאסרת, או דהתם ברי ידיה גרוע שידוע שנשתטית ואינה יכולה להכחישו, ומה הדין אם טוענת בתולה הייתי ואתה משקר.

כל אלו הדברים מיד יעלו במחשבתך לדון בהם אם תפרש בפ"ק את כל הנדון שבגמרא, כגון שהנך משנן אם ראונו נשא אשה בחזקת בתולה ואחר כך טוען שלא היתה בתולה, מיד הנך שואל לעצמך, והיא מה אומרת, ויתכן ששותקת או שמודה, או שמכחישת, או שאומרת משארתני ונסתחפה שדך, והרי אתה דן, אם שותקת יש לדון שתיקה כהדאה, והנך משיב נשתטית מאי איכא למימר, ושוב אתה דן אולי בית דין יטענו לה כדרך שטוענין למי שבא ליפרע מנכסי מי שהלך למדינת הים, וכשמוך הנך דן אם טעות זו מבטל המקח לגמרי או שרק מפסדת כתובת בתולה, והנך נכנס בסוגית הגמרא אי כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה, וכשמכחישתו הנך צריך

להגיע לטענת אין אדם טורח בסעודה ומפסידה כדי להאמינו, דלעולם אין לוקח נאמן לומר שהיה מום במקח אם אין רואים מום בפנינו, וכשאומרת משארתני אחי לה חזקת הגוף.

כתבתי כמה דוגמאות ומהם תקיש על השאר, וככל שתוסיף לשנן בפ"ק פרטי העובדה הנידונה כן תוסיף להבהרת הדברים, ותקדים תפילה וכמו שאמרו ז"ל הרוצה להחכים ירבה בישיבה ויבקש ממי שהחכמה שלו.

(ח"א עמ' סט)

כאילו באת להסביר הדברים לקטן המתחיל או לגר שנתגייר

מכתב יסודי נוסף:

באתי בזה לבקשך ולהעריך שתחגור אומץ כגיבור מתרונן מיון, להתאמץ בכל היכולת לזכות בכרתה של תורה, ואם אמנם תחלת הדרך קשה, אבל סופה אושר ונעימות עד אין קץ, ונפשך כמהה וצמאה לדבר, כאשר הנך מרגיש בעצמך. ויסוד גדול הוא קנין עריכת שפתיים כאשר שמעתי ממרן זללה"ה, והוא לשנן הדברים מתחלה בבירור כאילו באת להסביר הדברים לקטן המתחיל, או לגר שנתגייר, ולשנן באופן זה כמה פעמים, וזה גורם להבנה ברורה וגם לזכירת הדבר, וזהו הפתח לעומק ההבנה.

והנה לדוגמא, אלו מציאות שלו ואלו חייב לה' כריז, הנך משנן, יש דין בתורה שהמוצא מציאה חייב ליטלה ולחפש את בעליה ולהחזירה לו, וע' כשיו הננו שונים שדין זה אינו אלא בדבר שיש בו סימן, אבל דבר שאין בו סימן מותר למוצא ליט' לה לעצמו, והנך שואל מנלן שאין התורה מדברת אלא בדבר שיש בו סימן, והנך משיב מהדוגמאות שבתורה שמלה וחמור, שאם אין חילוק בין יש בו סימן לאין בו סימן, למה לא כתבה תורה סתם כל אבדה, והנך חוזר ושואל מה הטעם לחלק בין יש בו סימן לאין בו סימן, הרי המדובר להחזיר לאחר שנתברר בבירור מי הוא בעל האבדה, ועל כרחך תגיע לחלק שבדבר שאין בו סימן כבר השלים האובד עם האבדה וכבר נתיאש ממנה, שאינו יודע איך המוצא ימצאנו ויברר להחזיר לו, והרי הוא כאילו מסכים שהמוצא יטלנה לעצמו, והנך חוזר ושואל התינוק אם האובד כבר יודע שהדבר נאבד לו, אבל אם טרם יודע מאי איכא למימר, ושמא נאמר כיון שאם היה יודע היה מסכים שהמוצא יטלנה, הרי גם עכשיו אנו רואים כאילו הסכים, וכבר הגעת לפלוגתא דאב"י ורבא בדין יאוש שלא מדעת.

(מכתבי התעוררות ח"ב עמ' מג)

הלומדים מקופיא אינם רואים שינויים באישיותם

במכתב נפלא נוסף נכתב:

לאחר ההכרה הברורה, אשר כבר זכיתם לה, כי אין בעולם שום דבר מלבד תורה, ולא רק בעולם הבא אין אלא תורה, אלא גם בעולם הזה כן, וכל תענוגות העולם הם רגעיים ולגוף בלבד, ולעומת זה זיו החכמה מקרין אושר לגוף ולנפש לעד ולעור למי עולמים, והאדם אשר זכה ליטע אפרדו באהל התורה, אשריו בעולם הזה וטוב לו בעולם הבא, וכל מאורעות העולם אינם קובעים בנפשו כלום, והרי הוא בחיקו של מי שאמר והיה העולם.

ובהיות עיקר עליית האדם ותיקון מידותיו הוא על ידי עמל התורה, והדבר ניכר בחוש לעין כל

גמרא מול סברא

עיקר גדול בדרך הלימוד של מרן החזו"א הוא העמל בגמרא ועצמה ולהוציא מתוך השקו"ט את הסברא, ולא להאריך בסברא ולעשותה עיקר.

בענין זה נעתיק כמה דברים מתוך מכתבי הגר"ח גריינימן זצ"ל, מילין זעירין מתוך מכתבים שלמים וארוכים.

"והנה אמרו לא יענת ומצאת אל תאמין, כי לא יתכן להגיע לחכמת התורה, אלא ביגיעה בחש' בון הסוגיות ובפירושהין ומשמעותן, ושקלא וטריא וביורר בעומק הסוגיות, ורק זה מקנה לבעליו ידיעת מה בעדינות החכמה הנקראת תורה...

ובשטח זה סטינו מן הדרך ויש מרבין בסברא יותר מבגמרא, וגם בסברא שאין מקורה בגמרא... אבל לא זה הדרך ולא זו העיר, וצאו וראו ספרי מרן זללה"ה כיצד הם נראים"

(ח"ב עמ' מ"ח)

"הרגשתי זה מכבר כי סטינו בדרךנו מן הקובל ממרן זללה"ה בעיקר הלימוד, בהיות המקובל כי העיקר הוא העמל בשקלא וטריא של הסוגיא ובחישוב הדינים והמסתעפים במשמעות הגמ' רא והראשונים, ואילו הסברא החיצונית ניתן לשמש בה מעט כדי נתינת טעם בבינה, ואמיתות ההבנה נקבעת בלב רק על ידי יישור ההדורים בסוגיא באור הפנימי המתלווה לאור השכל, והדבר מובלט בכל סימן וסימן מספרי מרן זללה"ה, וכהיום כמדומה שאנו נותנים יתרון רב לסברא החיצונית, אשר לא יתכן שתתאים עם עדינות החכמה בת השמים.

(ח"ב עמ' מט)

ומה יכאב הלב לראות בדור העני הזה כאשר הלומדים מועטים מאד, ונוסף לזה ההפסד אשר בבית המדרש פנימה, בעשיית העיקר טפל והטפל עיקר, כאשר משתעשעים על סברא מצלצלת שאינה עומדת במבחן האמת, וכאילו זה כל האדם וזו התורה, והם בעצמם יודעים שההלכה רחוקה מהם, וכי אין לקבוע הלכה על פי הסברא הלזו, אבל משננים לעצמם ולתלמידיהם, כי למרות זאת זהו העיקר, היש שיבוש גדול מזה, הגע עצמך ארכין שמאי ויהב אורייתא חוקים ומ' שפטים לדעת אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וזו אינה תורה, אבל עיקר התורה הם הסברות המיוחדות שלא עמדו במבחן ההלכה, וזה כל האדם, ומה גדול כוחו של היצר כאשר הנערים נוהרים ומקבלים הדברים, ומלעיגים על היגיעים ומבינים באמת, לומר שלא זכו לעיקר הלמדנות, או לנו שכך עלתה בימינו.

נוכח כל זה הרי החובה כפולה ומכופלת על אלו שזכו להבין קושט אמרי אמת, והמה נפגשים על כל צעד ושעל בעדים נאמנים מן הראשונים והאחרונים ז"ל על דרכם הנאמנה, להתמיד בלי מוד ולדעת לפני מי אתה עמל, ולהשתדל לקרב ולהעמיד אחרים בקרן אורה, להכניס תחת כנפי התורה, וזו מסירת התורה מדור לדור, ואלו המקיימים את העולם, ואין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, הנה הזכירו הלכה לומר שזה העיקר.

עוד זאת ראוי להזכיר כי קביעת הלכה לא תתכן אלא ביגיעה יתירה להבין בגמרא ובפוסקים עיקרי הדברים ויסודותיו, כי בשינוי קל הדברים נהפכים, וכל ראייה אפשר לדחות, ובחיפוש בס' פרים לעולם נמצאים גם דברים קשים, ובהעדר היסוד בגמרא בקל אפשר לערוך שולחן הפוך על פי הנמצא, וגם קריאת העיון על פי רוב אינה תואמת את קריאת המהירות, וכבר ראיתי כתוב בשם הגרע"א ז"ל כי זה שזכה להבין בתורה, לא ישגה בהלכה אף בהעדר ספרים ובקיאיות, ולעומת הבקי שלא זכה, קרוב לטעות.

סוף דבר הכל נשמע מניח אני כל תורות וסברות שבעולם, ואיני מלמד את בני אלא יגיעה בגפ"ת לדעת הלכה, כי זה כל האדם, ואשר זכה בזה הוא הממשיך מסירת התורה מסיני, והוא העומד לפני המלך ואשר יבא אל המלך.

(ח"א עמ' סא)

נראה דסברא כחכמה וגמרא כמעשה לענין הא דאבות פרק ג' משנה ט'.

(ח"ב עמ' נג)

הקפיד מאוד שלא ישנו בדרך הלימוד בשילוב הגמרא והסברא, וכשהרגיש איזה שינוי כתב במכתב (ח"ב פ"ד מכתב ה') "...הרגשתי זה מכבר כי סטינו בדרךנו מן המקובל שאנו נותנים יתרון רב לסברא החיצונית".

היה ת"ח שהיה מקורב מאד למרן זללה"ה ואמר עליו מרן זללה"ה, "אעפ"כ איני יודע אם הוא ידע ללמוד", וביארו הכונה כי נתן יתרון לסברא יותר מלגמרא.

כשמתחילים עם סברא משעבדים את הגמרא לשכל שלנו, ואנו הרי באים ללמוד מהגמרא את השכל, העמל שבסוגיא מקרב את האדם לשכל של התורה, וכלשונו במכתב (שם מכתב ד') "וסוגיות הגמ' הם המעדינים ומזככים את הסברות".

(מילי דהספיא ח"ב עמ' נד)

והיגיעה בתורה היא בעיקר ההשתדלות לה' גיע אל האמת, ותחלה יש לנסות לבחון הדברים מסוגיית הגמרא, ואחר כך מן הראשונים, ודינו של זה לפי פירושו של זה, והדינים המבוארים והדינים המסופקים, ובזה כל אדם לפי מה שהוא זוכה להעמיד הדברים על מתכונתם, בבהירות ובהבנת הלב.

ורואה, כי זה שעמל ויגע בתורה הרי הוא תוך תקו' פה קצרה קדושה שורה עליו, והליכותיו נעימים, ומדותיו הולכות ונאצלות, וכולו אומר כבוד, לא כן הלומדים מקופיא, אף המתמידים שבהם, אין רואים בהם שינויים באישיותם, והנם ממשיכים בדרךם מבלי להיות נהפכים לאיש אחר, עם שפר' רים קטנים אי שם.

והננו מגיעים לסוגיית הגמרא בתחלת השותפין, צריך לברר בשותפין שקנו בית או חצר שיהיו משר-תמשים יחד בכולה, אם יכולים לבטל שותפותם, או שנתחייבו להיות שותפים לעולם, ואם יש לחלק בין דבר שיש בו כדי חלוקה לדבר שאין בו כדי חלוקה, ובדבר שאין בו כדי חלוקה אם יכול אחד לומר לחבירו טול אותה כשיעור, ואני אטול פחות, וכשהסכימו על חלוקה מרצונם, אם בכלל זה התחייבות לבנות מחיצה ביניהם, ואם כן, איזה סוג מחיצה, אם רק להכיר את הגבול, או גם לשם צניעות, וכן אם מחיצת אבנים או עצים, ואם אין בכלל הסכמתם לחלק, גם לבנות מחיצה, האם האחד יכול לבנות מחיצה משלו בתוך שלו, ואם האמת שחבירו גם הוא יכול לבנות מחיצה משלו בתוך שלו, ואם האמת שחבירו גם הוא מעוניין במחיצה זו, אם חייב לשלם מה שנהנה, ואם אדם דעלמא בנה המחיצה אם יכול לתבוע מהם הצואותיו מדין יורד ונטע או בנה בשל חבירו דנר-טל מה שהנהנה, ובדברים שאינם יודעים מי בנה את המחיצה שביניהם, האם היא בחזקת שניהם, ואם בסתמא היא בחזקת שניהם אם תועיל תפיר-סה וטענת בריא של אחד מהם, במה בכלל שות-פין מתחייבין זה לזה, וכן בני העיר, וכשהסכימו על דברים מסוימים אם זה מחייב גם את הבאים אחריהם.

וכשהננו באים לחזקת הבתים, יש להבין כי בעוד מטלטלין מתחזקים ביד בעליהן על ידי אחי-זתם, דחזקה מה שתחת יד אדם אינו שלו, הנה בבתיים ושדות אין לומר דהמשמש בהם מעיד על בעלותו, מלבד שהם גם עשויים להשכיר, הרי אין האדם שולט עליהם למנוע דריסת רגל אחרים בהם, ואם נבא להחזיק כבעלים זה שנמצא בהם, הרי מי שהלך למדינת הים לכמה ימים כבר אבד רכשו, ולכן לא ניתן להחזיק הנכסים הללו ביד המחזיק בהם אלא אם כן החזיק בהם תקופה בשופי, ושפיר דנו בשיעור הזמן שהמחזיק בהן מתחזק כבעלים, וכן עבדים וגודרות בגורל הזה, וכשהגיע הזמן הזה הרי כבר אין המחזיק נוהר בשר-טור כל כך, אלא אם כן המערער מיחה. ואם כי כל הדברים פשוטים, אבל זה גופא נחשב היום כחידוש שמתיחסים לפשטות.

(ח"א עמ' עד)

גם ספק הנשאר שיהיה ברור מה הספק

עיקר העיקרים לבקש להבין דבר לאשורו, כמו להבדיל אלף הבדלות בשאר חכמות, מה המכריח ומה ההגיון, הדינים העולים לפי הצד הזה, ולפי הצד השני, משמעות הגמרא לכל צד, ולהשתדל שהדברים יהיו ברורים, כלומר גם ספק הנשאר, שיהיה ברור מה הספק, ואין לך מידה טובה יותר מלכתוב כל תוכן הסוגיא והשיטות, שזה מברר ומלכין כל ניצוצות הסוגיא לאמיתם.

(ח"ב עמ' מט)

פירוט הסוגיא לפרטיה וחשבון השקלא וטריא לפי האופנים האפשריים

מכתב יסודי נוסף:

אחדשה"ט וש"ת

רצוני יקירי הפעם לבקש תשומת לב יתירה לקריאה מתונה בתבונה.

ידוע כי העיון והמהירות הפכיים גם בתור-צאותיהם, העיון יסדור בנפש המשכלת המבחינת בין שקר לאמת, והמשתוקקת לאמת בלבד, ואילו המהירות הוא פרי הדמיון המשלים עם כל אשר

עם הגאון רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל

תחזינה עינינו.

ברא שנראתה בראשונה כי אין בזה תועלת, אלא לחזור הכל מהתחלה, כאילו הנדון חדש, ולא לח-דול מסוגיא מכל סיבה שלא תהיה טרם שנדמה שגמרוה, כי סיום הסוגיא ותוצאותיה הוא הקשה שבלימוד, והוא הוא העיקר שהאדם מתעלה על ידה, ומאד היצר משתדל למנוע מלגמור, שמע מינה עיקר הוא, ואין צריך לומר שבהמשך כזה מתרפה כח המחשבה ועצלות מוסיפה כח, והדבר נעשה כבד יותר ויותר.

דינים העולים. א. כל פרט וספק המתעורר מחמת העיון בסוגיא, יש לבררו בירור גמור ורק אחר כך להמשיך. ב. כל ספק שהדעת נוטה לה-חליטו לאיזה צד יש לחשוב עליו לא פחות משר-לשה פעמים, כל פעם מתחלת הנושא שבסוגיא עד שמגיעים לפרט המסופק, אבל בשינון הסברא המרצה אין תועלת. ג. להרגיש כובד ראש ורצון עז לקבוע דבר על בוריו. ד. לא לסוב מסוגיא לסוגיא טרם גמרו הראשונה לכל פרטיה אשר נפגשו בה, יש לדקדק מאד אחרי ראיות מכריעות מן הגמרא, אל יאה הדבר קל כי הוא הוא התכלית המבוקש מן האדם בדיעת התורה.

טוב לכתוב את תוכן הסוגיא בדרך הסבר למי שטרם למד

מכתב הגיעני, והטרדות מרובות, אך רצונך לזכות בכתרה של תורה ימריצני לסייע לך במה שבידי, ויש לשנן תחלה היטב את הגמרא עם פירוש רש"י ואח"כ תו', ולאחר שהדברים מסודרים, אפשר לראות עוד ראשונים וגם אחרונים, קצת, וכדי שהדברים יתבררו, טוב לכתוב את תוכן הסר-גיא בדרך הסבר למי שטרם למד, כאילו נדמון לך מי שטרם למד גמרא והנך בא להסביר לו מה הני-דון ומה ההלכה, וכשתתרגל בדבר תראה עד כמה הדברים הולכים ומתלבנים עם כתיבתן.

(ח"ב עמ' נא)

לכתוב תוכן הסוגיות בלשון שהיה ראוי להכתב אם באנו להסביר הדברים לילד קטן

המכתב הגיעני ויקרה אנחת הנאנחים, אבל בהיות ותלמיד חכם הוא שיא התכלית של העיר

עם אחיו הגר"מ גריינימן שליט"א

לם, הרי גם השטן מכפיל השתדלותו הנגדית, ואין להיות נבהל מזה.

חושבני לנכון לכתוב תוכן הסוגיות בלשון שהיה ראוי להכתב אם באנו להסביר הדברים לילד קטן, כי הכתיבה הזאת מועלת מאד לריכוז ולהבנה, ולאחר כתיבת תוכן עיקר הסוגיא ופירוש רש"י ולפעמים גם תו', אז יש לפנות לדברים שנתחדשו בשולחן ערוך ונ"כ, ואין צורך להכנס לכל הפרטים, אלא לדברים העיקריים, זה בסדר העיון, ויש להקציב לכתיבה כשעתיים ביום ול-פעמים יותר, ואחר כך ביתר הזמן אפשר ללמוד בקיאות גמרא רש"י עם מעט תו'.

ואקוה כי לאחר חודש בהנהגה הזו, ירגישו שליטה בסוגיות ובהירות בהבנה לשמחתכם, ושמחת המברכ בכט"ס

(ח"ב עמ' נג)

איך זה נראה לך לפני שלמדת את הגמ'

להלן כמה קטעים ממאמרים שפורסמו אודות דרך לימודו של הגר"ח גריינימן זצ"ל:

דרך לימודו של רבינו אותה נחל ממרן החד-זון איש ואותה הנחיל לאחרים, היא אותה דרך הלימוד שהחזון איש הגדיר "לאסוקי שמענתא אליבא דהלכתא", היינו לעמול ולברר את הסוגיא ושיטותיה שוב ושוב עד שתהא מבוררת וצחה כשלג, ואפשר יהיה לפסוק כיצד לנהוג להלכה ול-מעשה על פי המסקנות העולות מן הסוגיא. ואכן, הבקיאים בתורתו של החזון איש יודעים כי הוא מרבה לעשות כן בספריו כשהוא מסכם את הסר-גיא וכותב "ומשמעות הסוגיה כך" ואז מפרט את הדינים השונים העולים ממנה, כאשר לפי דרכו הוא יכול להכריע גם נגד האחרונים שקדמו לו, לפי שכך הסיק מסוגיית הגמרא.

"ברם", מסבירים לנו תלמידיו של הגר"ח, "אין זו דרך קלה ופשוטה כלל, ויסודה בעמל נורא ומפרך. שכן לימד רבינו: תחילה יש ללמוד את הסוגיא הדק היטב הדק. להבין אותה על בוריה ולראות כיצד הלומד מקרב את שכלו אל שכל התורה. וכך כשהיה רבינו נוגש ללמוד סוגיא, או כשהיה לומד עם אחרים היה שואל את הלומד

יגיעת התורה מה היא

על הלימוד מתוך החיפוש בספרים כתב בהקדמה לספר דינים והנהגות ממרן החזו"א:

ובעונותינו הרבים בדורנו העני כמעט ונשכח כל ענין זה של עמל התורה והיגיעה, ואף אלה שזכו לישב באהלה של תורה יש ששונים משנתם לראות בנדפסים ולשמוע בנאמרים, מבלי כל מושג של יגיעה מה היא, וז"ל רבינו יונה ז"ל באבות פ"ד משנה ה' והלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ר"ל שדעתו לפלפל בלימוד כדי לדעת אמר-ות הדברים, ורצונו לטרוח כמה ימים ושנים להשיג דבר קטן ולנהוג עצמו על פי האמת כו' עכ"ל, ובפרק ב' משנה ז' על מה ששנינו מרבה תורה מרבה חיים כתב חז"ל ודאגת התורה אף כי היא גדולה למבין, כאשר יחשוב בהלכה עד יאמר דבר דבור על אופניו, אין יכולת לדאגה ההיא לעשות רע, אע"פ שאמרו חכמי הטבע היגון חולי הלב והדאגה הוא כלות הלב, אך דואג בתורה אורך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לו כו', עכ"ל, הנה שמענו ראינו כי העמל והיג-עה הם עד כלות הלב והם ימים ושנים להשיג דבר קטן, ואשר עין ראתה מרן זלה"ה מתהלך כשלהבת אש ומונעים זמירות בהתענגו על זיו החכמה בעמל ויגיעה אין חקר, וכידוע היה מתייגע לפעמים זמן רב על דבר אחד.

שום קושי ומהמורה שצריך ליישר. אולם כשהלי-מוד מתחיל לרדת יותר לעומקה של סברא ועיון, הרי שמתחילות לצוץ על פני הסוגיא חרולים וקמשונים, מהמורות בלתי צפויים מגיחות מכל מקום קרוב ורחוק ומאיימות על המהלך הכל כך פשוט שחשבנו מתחילה. כאן מתחילה העבודה אמיתית, כאן אסור לעצור בשום פנים ואופן אלא לברר הדק היטב מה קשה לנו בהבנת הסוגיא, ללבן ולדון בה עד שנגלה ממעמקיה פנינים יק-רים מאירים באור נגהות שופכים זיו יקר ונעים על הסוגיא המוקשה מכל עבר, ואז האור הבוקע משמח את הלבבות ושוב נעשית הסוגיא קלה יותר מהקל שקדמה לה, מהקל של "שטחיות" אל הקל של "איכות באמיתיה של תורה".

את הכלל הזה תזכרו - היה חוזר ומשנן - אין סוגיא שאין בה את השלב הקשה, ואין סוגיה שאין צריך ללבנה ולהאירה מחדש. ואם אמר-נו שכל סוגיה מתחילה קלה היא, הרי שאין זה מדויק, כי תלמיד חכם מובהק הרגיל בדרך הלי-מוד הזה מרגיש כבר את הקושי המתעורר בין השיטין כבר בפעם הראשונה שניגש אל הסוגיה, וכבר הוא בדרך אל עיקרה של הסוגיה, הלא היא הקושי שבה. ותלמידים מספרים שהיו מכינים את עצמם בעיון היטיב במשך השבוע כולו על כל חלקי העיון שבסוגיא שהיה אומר עליה את השיעור בשבוע זה, והוא ברוב גאונות היה מגיע לכל הנקודות שהעלו במשך השבוע כולו בדקות ספורות ומשם צולל למעמקיה כשהם מתקשים

לאחוז בציצית גאונותו להבין על בוריו את חיי דושי המפליאים.

כך היתה דרכו של רבינו זצ"ל בשיעוריו שהיה מוסר בפני התלמידים בכל עת מצוא ובכל 'יומא דפגרי' בכל שבת ובכל מועד, גם בראש השנה ובשמחת תורה, זו הייתה משוש חייו, לפענח צפונות ולהבין שמועה על בר ריה ועל מכונה, והיה מתחיל בלימוד הסוגיא בבהירות פשוטה, עד שתוך כדי הסבר הפשט נראה שמתקשה והולך, עד שכל המהלך היה נראה סבוך עד לאחת, בלא שתיראה האפי' שרות לצאת מן הסבך, ולא פעם היה זועק מנהמת ליבו במצב שכזה 'וואס טוטצאך דא' בכאב, איך יוצאים מן הקושי הלזה, ואז היה ממשיך ללבון הלבנה, לבנות דבך אחר דבך עד שהיו הדברים שמחים ומאירים כנתינתן מסיני. קלה כמות שהיא.

הספר 'חידושים וביאורים' מכיל בתוכו את סערות הנפש של מהלך בניין הסוגיא מהקל אל הכבד והמסקנה שבעקבותיה. לאחר ליבון הדברים בריתחא דאורייתא ובריכוז ושקיעות בנושא המדובר עד אין קץ היו הדברים מאירים ומשמים כנתינתן מסיני. והיה רבנו זצ"ל מעלה את הדברים על גבי הכתב, פעמים בארוכה ופע' מים בקצרה, אך הצד השווה שבכולם שלא היה מביא בכתביו את כל התהיות ואת המהמורות שצצו במהלך כל לימוד הסוגיא אלא את תמצית הדברים בישרות ובדרך של מסקנות פשוטות ובהירות, עד שפעמים הלומדים בספר צריכים עין עדינה להבחין כי תחת המסקנה העדינה המובאת במהלך הסוגיא על הדף מונח לפעמים ימים ושבר' עות של עיון והעמקה, ליבון וביורו ברציפות בלי הפסק עד שעלו השורות הספורות הללו כמסקנה פשוטה במהלך הסוגיא.

פעמים שהיה מבאר את הסוגיא בשמונה אופנים שונים בעת הלימוד, כשבכל אופן שהוא מסביר את הקושי שבחשבון מעמיק ביותר מדוע אין דרך זו מושלמת ובספר לאחר מכן היה כותב שלש שורות שנראות כדברים פשוטים שהלומד בהם בפשטות הדברים לא שת ליבו כי אור עצום במהלך הסוגיא מונח כאן...

יצוין כי כשהורה לתלמידיו בדרך הלימוד, התייחס לעניין זה של ההכרעה בין שיטות ראי' שונים לפי מיעוט דעתנו וקוצר שכלנו גם כשה' דברים עולים מתוך הסוגיא שלא כדרך ה'ראשון' החולק, והדברים נשארו לדורות עולם כשהביא את הדברים במכתב לתלמידיו משם עולה ההכ' נעה והענווה שנהג בעצמו בד בבד עם ההורמנא שנטל לפעמים לחלוק על גדולי עולם, כשהדברים תואמים לפי הבנתו את סוגיות הגמ' והראשונים. וזה לשונו הטהורה המפעימה את הנפש כד' רכו הקדושה במכתביו: "חפצתי להעיר כי כשם שאין להתייחס בדיבור לבקר שיטה מסויימת של ראשונים כאמת מוחלטת, נגד שיטה אחרת, לחור' שבה להיפך, כך היה במחשבה אין הדבר ראי' כי אנן יתמי דיתמי ולמה נגיס ליבנו לחשוב כי כמעט בכל מקום הניחו לנו מקום להתגדר בו, ואם כי אין האדם חופשי מנטיות לצד מסויים אבל יש להתייחס לדבר רק כנטייה, וכ"ש שלא לתת לזה משקל לענין הלכה ויש לאמת בלב כי אמנם אני חנו הקטנים, ואם הראשונים כמלאכים וכו' והרי חכמת התורה מתנה נתונה מאתו יתברך ואין ספק שאנו האחרונים לזכות בה, כלפי גדולי הדורות שקדמנו, חושבני גם שהדבר חשוב לעניין לזכות

לסיעתא דשמיא להינצל משגיאות וממכשולים." עכ"ל.

כל סוגיא צריך לסכם דינים העולים

לאחר שניסינו לטעום מקצת מן המקצת על קצה המזלג מדרך הלימוד של הגר"ח גרינימן שקי' בל ממרן החזו"א. נביא קטעים שונים סביב הענין, המשלימים ומאירים את הענין מצדדים נוספים. תלמידו הרה"ג רבי משה חיים בויאר שליט"א אמר בהספד בשלשים ("מילי דהספידא" עמ' פ'): אבי אבי, אבינו אבינו, רבינו רבינו, נלקח מאיתנו, רבו נחשב מי שלמדו רוב תורתו והנה כהיום שלומדים מתוך הספרים ענין הרבי זה המלמדו דרך הלימוד שעי"ז יוכל ללמד הדב' רים ולהגיע לידיעתם והנה בדרך לימודיו למדנו הרבה הרבה ממנו בספריו ומשיעוריו והוא אשר הנחיל והשריש את דרך רבנו הגדול מרן החזו"א זצוקלה"ה.

ונפרט הדברים, הנה ידוע ומפורסם משיעוריו ומספריו שלמד לקרוא המשנה והגמרא לדון אמאי אמרו כך ולשקול בפלס מה ראי' לדקדק ומה אין ראי' לדייק, והנה החלק הזה התפשט יותר בישראל ועוד יתפשט בס"ד ע"י ספריו שיש בהם הרבה הערות בפשט הגמ' וכן למדים מתוך ספריו איך לברר את המר"מ בגמ' ההר"א והמסקנא ומה אפשר ללמוד מזה ולברר הסוגי' ע"פ דברי הראשונים ולטרוח בדבריהם וזה עיקר הסוגי' לברר ולידע מסקנת הגמ' ודרכי הראשונים ולא לחפש חידושים וליישב דברים קשים, וכן הרבה ללמד שכל סוגי' צריך לסכם דינים העולים לדעת מה הדינים הברורים ומה הנידונים שיש בהם ספק, ואי יש נטי' צריך לידע לאן הדבר נוטה, בכל זה הוא רבינו אשר קיבלנו ממנו ומספריו. ומלבד כל זה הוא רבינו אף בתורתו אשר היה לו בהירות בכל סוגי', וכן בכל סוגי' וסוגי' אחר הלימוד שפותחים בספרו מתחדשים דברים ויש בהם הרבה דברים חדשים ומשמחים בבהירות הדברים וכן יש משניות וגמ' שאין עומדים על הפשט, ומשמי' קא זכו ליה להאיר הפשט בדברי המשנה והגמ'.

וכן היה לו ס"ד בלאסוקי שמעתתא אליבא דה' לכתא כמבואר בחז"ל שזה סגולה מיוחדת שנקנית ע"י עמל התורה וע"י קניני התורה ומכוח זה זכינו

לריבוי ההכרעות שבספריו בכל מקום ומקום בכל ד' חלקי שו"ע, והקרובים זכו אף להכרעות ופסקים בכל שאלה וספק שנתעורר, ועל כל זה יש לנו לצעוק רבינו רבינו נלקח מאיתנו שהיה רבינו ממש ממש בכל הענינים.

געראטעווענט א משנה

חתנו הגדול הרה"ג רבי יוסף חיים בן-דוב שליט"א ראש ישיבת זכרון יעקב אמר בהספד בשלשים ("מילי דהספידא עמ' צ"ב): והנה בימים אלו כאשר נשמעים סיפורים רבים גדולים ועצומים אודות גדלותו של אדמו"ר ז"ל אין אנחנו יכולים להשתחרר מן ההרגשה שכל אותם מעשים אינם מכוונים לעיקר הנקודה.

והרי כמה פעמים נזדמן לי ולכל המעיין בס' פרוי, בהפגשיו במשנה או בקטע גמרא אשר נראה כחידה סתומה וא"א להבין משמעות הדברים מה הסיבה ומה המסובב, מהו השורש ומהן הענפים, מה כאן עיקר הדין מדאו' ומהיכן תחילת הגזירה מדרבנן, עד שפעמים קשה הקשר בין משפט למשפט, ופותחים הספר חו"ב בס"ק פלוני, והנה קרב עצם אל עצמו והענין קורם עור וגידים ונכנס בהם הרוח וניתנת בהם נשמה והדברים חיים ומדברים מאירים ומשמחים, ומת' באר השורש וגלים הענפים ועד ההלכה למעשה נתבאר שהן הפירות, והרי הלב צועק אשר סעיף קטן אחד כעין זה שקול כנגד כל המעשים הגדר' לים והמופלאים אשר שמענו אודותיו, וכמה ס"ק כעין זה בספריו עשרות אם לא מאות.

אמת שיש בביאורים אלו הרבה מן הכשרון ומן החכמה, אך הדברים מוכיחים מעצמם שאין אותה הארת עיניים מגעת אלא ע"י ימים של יגיעה ושל תפילה, וכפי ששמענו מפיו ז"ל פעם א' "כאשר אין האדם לומד כראוי אינו מתענג אלא על מציאת התרוע, אמנם כאשר לומדים כראוי מבינים וחד' שים שעצם היגיעה על הקושיא היא העריבות השלמה.

וכמה זכור לנו בגעגועים אותה משנה במק' וואות, אשר למראית העין היא חסרת פשר, כעין שתיארונו לעיל ואין מובן מה הסיבה ומה המסובב וכו', ועי' יגיעה גדולה זכו לבארה וכמה גדלה אז השמחה והתרגשות "געראטעווענט א משנה" הצ' לנו משנה.

מקנייני החכמה להתרגל לדקדק בלשון חכמים

הרה"ג רבי אליהו בן שלמה שליט"א מראשי ישיבת אהל יעקב, אמר בהספדו (מילי דהספידא עמ' קסב):

אומרים שהוא זצ"ל ממשך משנתו של החזו"א, וזה נכון. אני רוצה קצת לבאר. ודאי שחלק מהקהל יודעים מה הכוונה, אבל לא כולם יודעים. במה מתבטא המיוחד שבספרי החזו"א - מה שגלוי וידוע לכל מי שלומד חזו"א, שהוא ז"ל מפרש את הסוגיא כדרך הספרים שמפרשים סוגיות, כמו כל גדולי הראשונים והאחרונים, וחוץ מזה הוא עושה עוד דבר, הוא גם פוסק - מתוך הלימוד עצמו הוא מגיע להלכה. רוב הספרים עושים או את החלק הראשון - מפרשים את הגמרא, או שעושים את החלק השני - הם פוסקים הלכות ומסתייעים מחלקים שבסוגיות הגמרא [חוץ מגדולי המשיבים כמו הרשב"א והחת"ס, שמהם עצמם רואים את שיטתם בלימוד הסוגיות]. אבל החזו"א מתחיל

מהא' ב' של הענין ומגיע עד הסוף עד דינים העולים ממה שהתבאר והתחדש בסוגיא. ואמר לי פעם הרב ז"ל, שלחפץ חיים היתה, כידוע, ישיבה בראדין, ואז התחילה להתפר' סם מאד דרך הלימוד של ר' חיים בריסקער, והיו בחורים שנמסחו לדרך הלימוד המבריקה והעמוקה הזאת, ורצו לעזוב את הישיבה כדי לקבל דרך בלימוד. אמר הח"ח לבחורים: אני אתן לכם דרך בלימוד: יש הרבה מקומות שה' גמרא אומרת דין. שואלת הגמ' פשיטא, ואומ' רת הגמ' מהו דתימא שכך וכך, קמ"ל שכך וכך. אמר הח"ח לבחורים: אתם תלמדו כל גמרא עד שהדין יהיה כ"כ מובן שתשאלו: פשיטא, לא צריך להגיד את זה, זה כ"כ נכון, מה צרינ' להגיד את זה? ואז תחשבו ותאמרו, לא! אפשר להגיד אחרת, ובכ"ז אומרים כך ולא אחרת. ואז תשאלו ומדוע באמת לא נאמר אחרת? ותנסו לנמק מדוע הכריעה הגמרא כך ולא אחרת, וממילא תבינו את הסברות ושיקולי הדעת שעמדו בפני הגמרא ותהיו למדנים.

אבל אצל החזו"א ורבינו ז"ל מתחילים עוד לפני הגמ'. יושבים וחושבים מה היינו אומרים אנחנו בעצמנו על הענין. חושבים כך וכך והנה זה מה שבדיק הגמ' אומרת. וא"כ קשה, פשיטא. ואז מתחילים לחפש מדוע הדבר לא פשוט ומה נת' חדש כאן, כעין שעושה הגמרא. והולכים הלאה ואומרים סברא וכך לומדים, ופתאום רואים שמ' שמעות הגמ' אחרת מהסברא שלנו. ואנו תמהים, מה קרה הרי לכאורה אין לנו שום טעות בסברא ולמה הגמ' אומרת ככה. והולכים ומסתכלים בראשונים רמב"ן רשב"א כו', והנה הרשב"א אומר שבאמת קשה ומחדש איך ללמוד את הגמרא. אבל מה עושים כשאין רשב"א כזה, האם חייבים להתחרט ולהחליט שאנו טועים או שיש לפרש את הגמ' אחרת, או לפעמים לומר "וצריך עיון" או צע"ג [ולא חלילה שהרשב"א או הגמרא צריכים עיון, אלא שאנחנו צע"ג...]. לפעמים כך ולפעמים כך וההכרעה לא פשוטה, כפי שנבאר.

כך לעבוד ולעבור את הסוגיות ולהכריע, וזה עיקר הקושי בידיעה ללמוד. כמובן ראשית דבר צריך לדעת לקרוא ולהבין טוב ולהסביר טוב, אבל מה נקרא לדעת ללמוד מסביר הרמב"ן בהק' דמה למלחמות, שם הוא משיב להשגות של בעל המאור על הרי"ף, ובתוך דבריו הוא כותב חז"ל: ואתה המסתכל בספרי אל תאמר בלבבך כי כל תשובתי על הרב רבי זרחיה ז"ל כולן בעיני תשר' בות ניצחות ומכריחות אותך להדות בהן על פני עקשותך, ותתפאר בהיותך מספק אחת מהן על לומדיה, או תטריח על דעתך להכנס בנקב המחט לדחות מעליך הכרח ראיותי. אין הדבר כן, כי יודע כל לומד תלמודנו שאין במחלוקת מפרשיו ראיות גמורות ולא ברוב קושיות חלוטות, שאין בחכמה הזאת מופת ברור כגון חשבוני התשבורות ונסיוני התכונה. אבל נשים כל מאודנו ודיינו מכל מחלר' קת בהרחיק אחת מן הדעות בסברות מכריעות ונדחוק עליה השמועות, ונשים יתרון הכשר לבעל דינה מפשטי ההלכות והוגן הסוגיות עם הסכמה השכל הנוכח, וזאת תכלית יכלתנו וכוונת כל חכם וירא האלקים בחכמת הגמרא, עכ"ל. אף ראשון אחד לא נתפס בטעות או חוסר ידיעה. הסברות ידועות לכל הראשונים החולקים בעניין, והמחלוקות ביניהן היא בהכרעות, איזה משקל לתת לסברות וללשון הגמרא, וביחוד כשהסברא היא נגד משמעות לשון הגמרא.

בסוף ימיו לומד וכותב מתוך ייסורים

וההחלטות קשות. כי לעתים מוכרע הענין מכח דיוק מיותר של כמה מילים בלשון הגמ', ופעמים אחרות מתעלמים מן האריכות. למשל באגרת אחת (ח"א ל') כותב החזו"א ח"ל: מה דהאריכו חז"ל לפעמים יש בהם ענינים נסתרים. וע"ד הפשט, מדרך השמח להרבות דברים, וכאשר נפלאו בשמחת התורה, בטבע להאריך. ואמרו לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה, וקצרה מיקרי שאינו מכביד על האדם נגד טבעו, ואם הטבע רוצה להאריך אין לעצור בעדה, כמו מי שהילוכו מהיר, קשה לו ללכת לאט לאט. והלכך מדרך לומר לא אז אף זו, ואצ"ל זו, שמשמחות את הלב באריכות דברים קלים בחליפת גווניו וכו', וגם הוא מועיל לזכור את הדברים וכו', עכ"ל. הרי שיש מקום שמאריכים מאוד ואינם מדייקים מהאריכות כלום [כי קצר אין פירושו שסופרים את המילים, אלא מה שהולך בנוח הוא הקצר], ויש מקומות שהופכים הכל בגלל דיוק מכמה מלים. זהו שאמר הרמב"ן אלה ההכרעות הקשות של יודע תלמודנו, וכך יודעים מה באמת אמרו רבינא ורב אשי - ור' בנו ז"ל ידע היטב מה הם אמרו ומה הם לא אמרו. ועל הלימוד השטחי כותב החזו"א (בקונט' רס י"ח שעות) חז"ל: מטבע בני אדם לקרוא את הכתוב בשטחיות ובמהירות כקורא איגרת. ומ' קניני החכמה להתרגל לדקדק בלשון חכמים, כי דבריהם נכתבו בדקדוק עיוני, וקריאת המהירות וקריאת העיון הם הופכיות על הרוב ותוצאותיהן נגדיות וכו', עכ"ל [וכדאי לעיין שם]. נשים לב שהוא אומר שההבדל בין שטחי לבין העיון תור' צאותיהם לרוב הן נגדיות. הוא לא אומר לפעמים, אלא שעל הרוב הוא כך ולא רק קצת אחרת אלא הפוך, רחוק מהאמת, זה ההבדל מהעיון.

החזו"א חינוך את תלמידיו ללמוד בכוחות עצמם גמרא

הרה"ג רבי שמעון שרייבר שליט"א (מילי דה' ספידא עמ' קע):

הקב"ה חנן את הרב רבינו בכשרונות עצומים; היה לו ראש ברק, תפיסה מהירה ביותר, יכולת הכרעה בכל שטח, ותגובה נבונה ובהירה עם תפיסת שטח וחשבון מופלאים ובמהירות. כצ' עיר, ידוע, שהיה נסגר בבית מדרש לעצמו למ' ספר ימים וכשיצא בחנו אותו על המסכתא עם

סיכה, זכרון מדהים, פנומינלי בסוג כשרונר' תיו, ואעפ"כ חינוך את עצמו בסבלנות אין קץ ללמוד בדרכו של החזו"א, שהוקסם מהאמת שבה, ביגיעה, באהבה, בסבלנות ובחזרה. שמעתי ממורי ורבי הגאון רבי נתן שולמן שהחזו"א חינוך את תלמידיו ללמוד בכוחות עצמם גמרא, ובשכלל-הם להתייגע בסוגית הגמ' בכל כוחם, ולהתמסר אליה, ולקיים ובר' תורתו יהגה יומם ולילה, ותן חלקנו בתורתך, ולהיות מחויבים להלכה את מסקנותיהם, וכך למד רבינו כל ימיו; היה גולה מביתו במשך השבוע לתפרח ולעוד מקומות, ובהתמדה מלאה ובמסירת כל הכוחות עבר סוגיות מרובות וכתבן, והם הם ספריו הנפלאים ה"חידושים ובאורים" על מסכתות הש"ס זועים וטהרות, בשכל זך וישר ובחישוב כל הסוגיא, מהראשונים והפוסקים, סברות ישרות וחשבונות נפלאים והוכחות מוצקות בחשבון הסוגיא, בדרכו בסוגיה שאל מעצמו את רוב שאלות האחרונים ועוד, והשיב עליהן בשכלו הזך והישר ובסברה ישרה והיוצא לדינא מהסוגיא, כך שספריו הם מורה דרך ללימוד הגמרא והסוגיא.

איך כל דברי הגמ' רמוזים במשנה

אחינו הרה"ג רבי דוד וילמן שליט"א (מילי דהספידא עמ' קעז):

עוד דבר גדול מאד ראינו אצל מורינו ורבינו, ידוע מהגר"א במשלי שכל דברי הגמ' רמוזים במ' שנה, ואצל רבינו ראינו כמה יגיעות וטירחא יתי' רה ה' עמל ויגע להבין כל מילה ומילה במשניות ובלשונות הבריות והמימרות בגמ', ולימד אותנו ללמוד ככה, וכמה חידו'ת והלכות יצאו מהלימוד הזה, [חלקם מבאורים בספרים והרבה מאוד לא נכתב שלא תמיד יצאו דברים הנוגעין למעשה]. ומקום הניחו לו למו"ד בזה מן השמים.

הליכה הלך וחזור שעות רבות בעמל ויגיעה עצומה

אחיז הרה"ג רבי מאיר גריינימן שליט"א בהספ' דו בשלשים, (מילי דהספדא עמ' מג): זכורני את עמלו הנורא עוד בצעירותו בחיי מרן החזו"א, כשה' גר בשכונת כרם בירושלים, שהי' לומד בדרך הלימוד של מרן ז"ל, תוך כדי הליכה הלך וחזור שעות רבות בביהמ"ד בכרם, בעמל ויגיעה עצומה, וראיתי את כל זה בעיני כשהייתי בן בית אצלו בבחורות, ומה ה' אצלו השמחה? השמחה היתה בעמל התורה וכל מה שעלה לו ע"י העמל.

זכורני כשכתב את הספר על כתובות במהדו"ק שלא נדפס [וכן במסכת שבת ועוד מסכתות יש מהדו"ק שלא נדפסן] למד הסוגיא הקשה של מר' מין שש שבועות של עמל רצוף עם כתיבה של עשרות דפים, וכשסיים הסוגיא שתו לחיים, וכך הי' לימודו בעמל נורא כל ימי חייו.

והי' לימודו בכל כוחו ובזריזות מופלאה, זכורני שכשלמד סוגית תולעים עד להלכה כדרכו תמיד, ערך לימד סוגיא זו מיום שישי עד יום שלישי, בחמשה ימים גמר את כל הסוגיא, ונקטתי כמה דר' גמאות, כי לפעמים כששומעים דוגמא לומדים מזה איך צריכים ללמוד ולעשות, וכל אחד ילמד מזה רק כפי כוחו, והכל בצירוף תפילה מעומק הלב.

המשך בגליון הבא בע"ה

תעופה

משולחן הכשרות | הרב חיים קוטלר

במטויר

הימים המתוחים שעוברים על יושבי ארץ הקודש בשנה האחרונה, על רקע הל־חימה הבלתי פוסקת בצפון ובדרום, שיב־שו את שגרת התעופה לחו"ל מן הקצה אל הקצה. כתוצאה מכך, הקשתה מתיחות זו על עבודת הכשרות פי כמה, בפרט במע־רכת הכשרות שלה בד"ץ, אשר חלק ניכר מפעילותה מתבצעת במפעלי ייצור באר־בע קצוות תבל ובמיוחד במחלקת הדגים שבהשגחת הבד"ץ העדה החרדית. לפתע, נקלעו משגיחים בחו"ל ללא כרטיס הלוך או חזור, וחמור יותר, כאשר קווי ייצור מתוכננים במדינות שונות ברח־

בי העולם, נתקעו בלי פיקוח של משגיח, כל התכניות ועבודת הנמלים ירדו לטמיון ושיבשו את תכניות הייבוא והשיווק הכשר לארץ הקודש. אבל המשגיחים והמפקחים מטעם הבד"ץ, אינם מרימים ידיים. גם כאשר הקשיים מתעצמים ושום טיסה אינה מובטחת, הם מוכנים ומזומ־נים לעבודת הקודש, מסביב לשעון, ללא הפסק.

הם מוסרים את נפשם, מתגלגלים בדרכים, מיטלטלים ממדינה למדינה, באוטובוסים, ברכבות ואפילו באמצעות

יתאפשר הייצור בזמן, היבואנים כמעט אמרו נואש. אבל אז מצא המשגיח כי חברת תעו־פה אפריקנית חזרה לטוס ארצה. מהר מאד נעשו הסידורים, המשגיח עלה על המטוס ומצא את עצמו במדינה האפ־ריקנית השכוחה. משם הוא נזקק לעוד שתי טיסות כדי להגיע ליעדו באירופה ולקיים את הייצור בזמן. אבל כשרצה לחזור ארצה, שוב הת־עצמו האיומים ושוב נרשמו ביטולי טיסות. הפעם בחר המשגיח להגיע לקפריסין, שם שהה מספר ימים בהמתנה להחזרת הטיסות ארצה וברגע שנמצאה טיסה פנויה, הוא עשה את דרכו ארצה בס"ד. מהמקרים הללו, שחלקם עדיין מתהווים בימים אלה, בחרנו ללכת אחורה אל תקופת הפוסט-קורונה, כאשר גלגלי התעשייה העולמית חזרו בימינו לנוע סוף סוף במלוא הקיטור. גם אם שכחנו את מגיפת הקורונה, אשר כבר עזבה אותנו, בחסדי שמים, היא עדיין המשיכה להעיק על הטיסות ברחבי העולם, והמשיכה להחזיר ולה־כניס מדינות שונות לסגרים, במיוחד במדינות ארצות המזרח הרחוק. כזכור, במשך יותר משנתיים, היווה הנגיף הקומוניסטי הבלתי נראה הזה שפרץ בסין והיכה בכל העולם, הגורם הבלתי צפוי שהשבית שוב ושוב של כל התעשיות והכניס את העולם להאטה שטרם נראתה כמותה במאה האחרונה. מסתבר שגם תקופה ארוכה אחרי הקורונה, המשיכו הסגרים להטריד את התעשייה העולמית ומי שסובל מכך במיוחד הוא ענף הדגים בכשרות הבד"ץ. עד כמה שהסגרים והבידודים הב־לתי זכורים לטובה, העיקו עלינו כל פעם שחזרו ונעלמו וחזרו שוב, הרי מי שנפגע מכך בראש ובראשונה היו אלו התעשיות הקטנות והגדולות במדינות המזרח הרחוק, שלא יכלו לתכנן קווי ייצור רציפים וראויים לשמם, בגין ני־תוק העובדים ממקום העבודה וסגירת קווי ההובלה והשינוע ממקום למקום. זה קרה בעיקר במדינות ויטנאם וסין הקומוניסטיות, שהמשיכו להתנהל תחת הגבלות קורונה מחמירות וכאניות. עד לפני שנה ומחצה, זמן רב אחרי שה־

קורונה כבר נעלמה מהעולם, המשיכו מחוזות שלמים ותעשיות קטנות וגדו־לות להיכנס לסגרים שהובילו לשיתוק ממושך וקטעו את רציפות קווי הייצור. כתוצאה מכך, מצאה את עצמה מ־חלקת הדגים בבד"ץ העדה החרדית, שוב ושוב כשתכנית ההשגחה בתעשיות עיבוד הדגים נכנסים לעיכובים חוזרים ונשנים. כמו עכשיו, כל התכניות התבטלו בהפתעה, פעם אחרי פעם, כפי גחמות השלטונות במזרח הרחוק. וכמו עכ־שיו, משגיחי הבד"ץ אינם מאבדים את הסבלנות, הכל למען כשרות מזונם של ציבור המהדרין בארה"ק. הרב זאב פרנקל מנהל מחלקת הדגים בבד"ץ מגולל לפנינו את האירועים הדו־מים של היום כמו מימי פוסט הקורונה, וגולל בפנינו את ההתפתחויות כאשר תכנית פיקוח בעיבוד דגים בויאטנם עמד על הפרק, אבל אז הגיעו שוב סג־רים וביטולי טיסות. "באמצע יום שגרתי - היה זה כאשר מגיפת הקורונה הגיעה לסופה - והנה אני מקבל טלפון מנציג המפעל בויאטנם שמבקש לדווח על ביטול תכ־ניות הייצור במפעלו, בעקבות 'אירוע רפואי דחוף' שהשלטונות דורשים ממנו כעת להשבית את פעילות המפעל למס־פר שבועות. "אירוע רפואי דחוף", הוא הגדרה מכובסת להתפרצות נגיף הקורונה בס־ביבות המפעל. גם בעל המפעל יודע שבשאר העולם, ה'קורונה' כבר אינה אמתלה קבילה לביטול תכניות. לכן הוא משתמש בהגדרה חדשה, בתקווה כי הדברים יתקבלו על הלב..."

כך המשיכה השגרה במחלקת הדגים בבד"ץ, כאשר עוד ועוד ביטולים של קווי ייצור ועיבוד דגים ירדו מהפרק, מסיבות אלה בדיוק, של 'אירוע רפואי דחוף', אחרי תכנונים של חודשים. "באותו מקרה, התמזל מזלם של המ־שגיחים, שקיבלו את ההודעה בעודם בארץ ויכלו לחזור לסדר יומם במקומות אחרים. "אבל במקרה אחר", הוא ממשיך לגולל, "היה זה זמן לא רב לפני כן, אחד המשגיחים שהגיע לויאטנם, גם הפעם לפיקוח בקווי עיבוד דגים במדינה,

גילה להוותו, שהוא נקלע בדיוק למחוז שנמצא בשיאה של התפרצות קורונה והבדיקה שלו יצאה חיובית. גזר דינו היה לשהות בבידוד הרמטי במשך שבוע ימים. "איתרע מזלו ובדיוק באותה תקופה, בגין ההתפרצות החמורה, קבעו הר־שויות כי מחוייבי הבידוד יהיו שבו־עיים ימים במלונית נעולה הרמטית. לא היתה ברירה אלא לקבל את הדין באהבה. "אלא שכאשר חלפו השבועיים הקשים בבידוד, התבשר המשגיח כי ההתפרצות טרם שככה ולכן הרשויות החמירו שוב את התקנות וקבעו 3 שבועות(!) של בידוד. הוי אומר, שעליו לשהות שבוע נוסף בבידוד. "נקל לתאר עד כמה מעיקה היתה התקופה הזו על המשגיח, שבסך הכל נשלח לפקח במפעל עיבוד דגים למשך 4 ימים ולצורך כך נאלץ לשהות מעל 3 שבועות בבידוד. "הרגע של היציאה מהבידוד, היתה רגע של שמחה גדולה מצד כולנו, המ־ערכת, המפעל והיבואנים", הוא מסכם. בסין הקומוניסטית, תקנות הקורונה היו מבלבלות עוד יותר. עצם הכניסה למדינה האדומה הגדו־לה, עומד תחת אינספור בדיקות ואישור־רים מאישורים שונים, אבל כל זה לא מספיק. "בתוך המדינה הגדולה, ישנה חלוקה למחוזות אשר כל אחד מהם נוהג תק־נות קורונה אחרות משלו. גם המעבר בין מחוז למחוז מחייב שהייה בבידוד, לעתים 5 ימים ולעתים שבועיים ימים. כל זה גם אם הגעתם כעת מחוץ לסין ונדרשתם בשבועיים ימי בידוד, עובר לכניסתכם למדינה..."

"ומשגיחי הבד"ץ, לידיעתכם, נאלצו לקיים את כל התקנות, בלי קיצורי דרך כלשהם, הכל כדי שיוכלו לעמוד ולפקח במפעלי עיבוד הדגים, כנדרש". המסקנה שלנו היא, שאם עד היום כשהיינו נתקלים במחסור כזה או אחר בסוגי תוצרת הדגים מחו"ל בשווקי הבד"ץ, לא ידענו מדוע, הרי שמהיום אנחנו יכולים לנחש לבד ולהעריך את המאמץ הגדול שמשגיחי הבד"ץ משל־מים למענכם.

